બારોટ કૃત.

ગુજરાતી પાંચમા ધોરણમાં ચાલતા એશીઆ અને યૂરોપ ખંડની

ફક્કડ ભૂગોળ.

ઇતીહાસના સાલવાર બનાવ સાથે

રચનાર.

રામદાસ પરશુજી બારોટ.

મુ. ખંભાત.

અમદાવાદ—ગુજરાત ગેઝેટ પ્રેસ.

પેટલાદ "પારસમણી" પ્રેસ.

આવૃતી ૧ લી   પ્રત. ૧૦૦૦

સંવત. ૧૯૫૨.   સન. ૧૮૯૬.

કીંમત. ૦-૨-૬

એશીઆ અને યૂરોપની ભૂગોળ.

એશીઆખંડ.

હદ—ઉત્તરે ઉત્તર મહાસાગર; પશ્ચિમે યુરલ પર્વત, યુરલ નદી, કાસ્પીઅન સમુદ્ર, કાકેસસ પર્વત, કાળો સમુદ્ર, માર્મોરા સમુદ્ર, આર્કીપેલેગો સમુદ્ર, ભૂમધ્ય સમુદ્ર, સુવેજની નહેર, અને રાતો સમુદ્ર, પૂર્વે પાસીફીક મહાસાગર, દક્ષિણે હીંદી મહાસાગર એશીઆ અને યુરોપ જોડાયલા છે પહેલાં એશિયા આફ્રિકા જોડે સુવેજની સંયોગી ભુમીથી જોડાએલો હતો, પણ હાલમાં એ સંયોગી ભૂમીને ખોદીને નહેર કરી છે તેથી એશિયા અને આફ્રિકા નોંખા પડયા છે સન ૧૮૬૯ માં વહાણોને જવા આવવાને માટે એ નહેર તૈયાર થઈ છે. અને અમેરીકા ને એશીઆ બહેરીંગની સામુદ્રધુનીથી નોખા પડે છે.

દેશ—બલુચીસ્તાન, અફગાનીસ્તાન, ઈરાન, અરબસ્તાન, તુર્કસ્તાન, તાત્તરી, રૂશીઆ, જપાન, ચીનાઈરાજ્ય, હીંદીચીન, સીંહલદ્વીપ, અને હીંદુસ્તાન.

સમુદ્રો—રાતોસમુદ્ર, અરબીસમુદ્ર, બંગાળીસમુદ્ર. ચીનાઈ-

મુદ્ર, પીળોસમુદ્ર, જાપાનીસમુદ્ર, ઓખોટસ્કનો સમુદ્ર, કામસ્કાટ કાનો સામુદ્ર, કાળોસમુદ્ર, ભૂમધ્યસમુદ્ર, આર્કીપેલેગોસમુદ્ર, મામોરા સમુદ્ર, ઈત્યાદી.

અખાત—ઈરાની, ઓમાન, અકબા, એડન, ઓબી, અનાદીર, તાર્ત્તરી, માર્ટાબાન, સિયામ, ટાનકીન, પેચેલી, મનાર, કચ્છ, ખંભાત વગેરે.

સામુદ્રધુની—બાબલમાંડબ, સ્વેજ, બહેરીંગ, લાપેરૂઝ, સંગાર, કોરીઆ, ફાર્મોસા, મલાકા, પાકની, અને ઓર્મઝ વગેરે.

સરોવર—બલકાસ, એરલ, કાસ્પીઅન, જરા, બતેગાન, ઉરૂમીઆ, વાન, મૃત્યુ, પુલીકાટ, હસનોર, બૈકલ, પાલટીમાન, રાવણહૃદ, વગેરે. તેમાં છેલ્લાં ચાર મીઠાં છે ને બાકીનાં ખારાં છે.

બેટ—કરક, કિબ્રા, આર્મઝ, બહરૈન, સોકોટ્રા લિસ્થાન, સામોસ, કોસ, રોડસ, સૈપ્રસ, સઘેલીઅન, નિફોન, યસો, સિકોકૂ, કયુસ્યુ, હેનાન, ફાર્મોસા, હોંગકોંગ, સુમન, મકાઉ, પીનાંગ, લુચ્યુ, રામરી, ચેદુબા, મ્રગ્વીબેટનું ટાળું, આંડામાન, નીકોબાર, સીંહલદ્વીપ, મનાર, રામેશ્વર, લક્ષદ્વીપ, માલદ્વીપ, મુબાઈબેટનું ટાળું. ઈત્યાદી.

દ્વીપકલ્પ—કામસ્કાટકા, કોરીઆ, કોચીનચીન, મલાયા, હીંદુસ્તાન, અરબસ્તાન, અને એશિયામૈનર, વગેરે,

ભૂશીર—બાલા, રાસઅલહદ, રાસમુરારી, જગતપોંઇટ કુમારીકા, લોપાટકા, પૂર્વકેપ, ઇશાનકેપ, વગેરે.

સંયોગીભૂમી—કાની, સિયામ ને મલાયાની વચ્ચે.

રણ—સિંધનું, કચ્છનું, મારવાડનું, ઈરાનનું, અરબસ્તાનનું ગોબીનું, વગેરે.

ઉચ્ચપ્રદેશ—મહારાષ્ટ, ઉત્તરહીંદુસ્તાન, ટીબેટ, ગોબી, અફઘાનીસ્તાનનો ઉત્તરભાગ, ઇરાનનો મધ્યભાગ, અરબસ્તાનનો મધ્ય ભાગ, અને દક્ષિણુરૈઓરીગા વગેરે.

ધોધ—પશ્ચિમઘાટમાં જસૈપ્પાનો, રકાવેરીનો અને બુદેલખંડમાં બૌનીનો

બંદર—આસ્ત્રાખાન, અબુશહર, બસ્રા, મસ્કત, મોખા, જેડા, એડન, સ્વેજ, સ્મર્ના, સીડન, ટાયર, ત્રેબીઝાંડ, બાલફૂશ, બાકુમ, સીયામ, નાનકીન, મુલમૈને, રંગુન, કંતાન, શાંગહાય, નાગાસાકી, ઓખોટસ્ક, ગોમ્બ્રોન, કરાંચી, પોરબંદર, સુરત, મુબાઇ, અલીબાગ કારવાડ, તુતુકુંડી,, કટક, કોલંબો, પોંઇટપેન્ડ્રો, ત્રીંકોમાલી, વગેરે.

પર્વત—તારસ, લીબનાન, એરેરાટ, કાકેસસ, યુરલ, આલતાય યુનલીંગ, નાનલીંગ,. કુવેનલુન, કારાકોરમ, હીંદુકુશ, સુલેમાન, કુર્દીશ, એલ્બર્ઝ, હીમાલય, શીવાલીક હાલા, વીંધ્યાચળ, સાતપુડા, થીઆનશાન, અને બેલુરતાગ, વગેરે.

જ્વાળામુખી—કલીઉચેસ્ક (કામસ્કાટકામાં) અને ફુશીઆમા (જાપાનમાં) છે.

અંગ્રેજના તાબાનો મુલક.

હીંદુસ્તાન, લંકા બ્રહ્મદેશ, આન્ડામાન, નિકોબાર, લક્ષદ્વીપ, માલદ્વીપ, સીંગાપુર, પીન્સઓફવેલ્સ, એડન, પીરમ, સોકોટ્રા, સૈપ્રસ

ગકોંગ, લાબુઅન, અને મસાલાના કેટલાક ટાપુ.

એવડાં નામો—બ્રહ્મપુત્રા=સાંપુ–ચારૂ, ગંગા=ભાગીરથી, મૃત્યુસરોવર–ડેડસી, યદ્દો=જેડો, હલેપ્પો–હલબ, બાબીલન–હીલ્લા, ગોબી=સામો, આમુરનદી–સઘેલીઅન, ઉર્ગા–કુરેન કારાકોરમ–હોલીમ, કામ્બોડી=મેકચાંગ, આમુનદી–ઓક્ષસ સિંહુન–સિરદર્યા=જીહુન સીયામ–યુથીઆ સીંહલદ્વીપ=શીલોન=લંકા.

ખનીજ—સોનું, રૂપુ, કલાઈ, હીરા, લાલશની, માણેક, ઝવેર, રત્નો લોઢું, ત્રાંબું, કોયલા, શીંધવ, કીમતી પથ્થર, વગેરે ખંડના ઘણા ભાગમાંથી નીકળે છે.

નીકાસ—રૂ, ખાંડ, ગળી, મીઠું, તમાકુ, મોતી, ચોખા, ઉન, ગાલીચા, ઊન, ચીનાઇવાસણ, ચા, અનાજ, ગરમ, મસાલો, અફીણ ગ્યાસતેલ. વગેરે.

નદીઓ વિષે હકીકત.

(૧) **સિંધુ**—હીમાલયમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. તેનાપર અટક, કલાબાગ, દેરાઇસ્માલખાં, દેરાગાજીખાં, મીથનકોટ, સક્કર, બક્કર, હૈદ્રાબાદ, ઠઠ્ઠા, કરાંચી, મીયાની, કોટ્રી વગેરે.

(૨) **ગંગા**—હીમાલયમાંથી નીકળી બંગાળી ઉપસાગરને મળે છે. તેનાપર હરીદ્વાર, ફરૂકાબાદ, કાનપુર, અલ્હાબાદ, મીરજાપુર, કાશી, ગાજીપુર, બકસર, પટણા, ભાગલપુર, રાજમહેલ, મર્શીદાબાદ વગેરે

(૩) **બ્રહ્મપુત્રા**—હીમાલયમાંથી બંગાળાઉપસાગરને મળે છે તેનાપર—તેજપુર ગૌહતી અને ઢાકા. વગેરે.

(૪) **કાવેરી**—નીલગીરીમાંથી નીકળી બંગાળી ઉપસાગરને મળે છે. તેનાપર—તંજોવર ને ત્રીચીનાપલ્લી.

(૫) **મહા**—વીંધ્યાચળમાંથી નીકળી બંગાળી ઉપસાગરને મળે છે. તેનાપર—કટક છે.

(૬) **ગોદાવરી**—પશ્ચિમઘાટમાંથી નીકળી બંગાળી સમુદ્રને મળે છે. તેનાપર—નાશીક, પૈઠણ, રાજમહેન્દ્રી યાનાન વગેરે.

(૭) **કૃષ્ણા**—પશ્ચિમઘાટમાંથી નીકળી બંગાળી સમુદ્રને મળે છે. તેનાપર—મછલીપટ્ટણ વગેરે ઘણાં શહેરો છે.

(૮) **હેલમંદ**—હીંદુકુશે પર્વતમાંથી નીકળી જરા સરોવરને મળે છે તેનાપર દુશક શહેર છે.

(૯) **યુફ્રેતીસ**—તારસ પર્વતમાંથી નીકળી ઈરાની અખાતને મળે છે. તેનાપર—બાબીલન અને બસ્રા છે.

(૧૦) **તીગ્રીસ**—તારસ પર્વતમાંથી નીકળી ઇરાની અખાતને મળે છે તેનાપર—મોસલ અને બગદાદ છે.

(૧૧) **આમુ**—હીંદુકુશમાંથી નીકળી એરલ સરોવરને મળે છે. તેનાપર—ઉર્ગંજ, બુખારા ને સમરકંદ છે.

(૧૨) **સીરદર્યા**—થીઆનશાનમાંથી નીકળી એરલ સરોવરને મળે છે તેનાપર—ખોકંડ છે.

(૧૩) **યૂરલ**—યુરલ પર્વતમાંથી નીકળી કારપીઅન સમુદ્રને મળે છે તેનાપર—ઓરેનબર્ગ છે.

(૧૪) **ઓબી**—આલતાઈ પર્વતમાંથી નીકળી ઉત્તરમહાસાગરને

મળે છે તેનાપર—તોબોલસ્ક બેરેન્જોવ અને આમસ્ક છે.

[૧૫] **યેનેસી**—આલતાઇ પર્વતમાંથી નીકળી ઉત્તરમહાસાગરને મળે છે.

[૧૬] **લીના**—આલ્તાઈ પર્વતમાંથી નીકળી ઉત્તરમહાસાગરને મળે છે. તેનાપર—ઇર્કુત્સ્ક છે

(૧૭) **આમુર**—આલ્તાઇ પર્વતમાંથી નીકળી ઓખોટસ્કના સમુદ્રને મળે છે તેનાપર—સઘેલીઅના ઉર્ગા છે

(૧૮) **યાંગ્સેકયાંગ**—કૂવેનલૂનમાંથી નીકળી પીળા સમુદ્રને મળે છે તેનાપર—નાનકીન છે

(૧૯) **હોઆંગહો**—કૂવેનલૂનમાંથી નીકળી પીળા સમુદ્રને મળે છે તેનાપર—સિનોન અને લાન્ચાઉ છે

(૨૦) **કંતાન**—નાનલીંગ પર્વતમાંથી નીકળી ચીનાઇ સમુદ્રને મળે છે તેનાપર—કંતાન છે.

(૨૧) **સાલ્વીન**—કૂવેનલૂનમાંથી નીકળી માર્ટાબાનના અખાતને મળે છે તેનાપર—માર્ટાબાન મુલમૈન છે.

(૨૨) **મૈનામ**—બ્રહ્મદેશના ડુંગરમાંથી નીકળી સિયામના અખાતને મળે છે તેનાપર—બાંકોક છે.

(૨૩) **કેમ્બોડીઆ**—કુવેનલુન પર્વતમાંથી નીકળી ચીનાઇ સમુદ્રને મળે છે તેનાપર—કેમ્બોજ અને સાયગોન છે.

(૨૪) **ઈરાવતી**—હીમાલયમાંથી નીકળી બંગાળી ઉપસાગરને મળે છે તેનાપર—માંડલેજ, આવા, અમરપુર અને રંગુન વગેરે.

ઉપરની નદીઓ સિવાય બીજી ઘણી નાની નદીઓ છે. તે આગળ દેશોની હકીકતમાં બતાવવામાં આવશે.

પ્રખ્યાતી.

મામુલ–ઘોડા

શિરાજ–દારૂ તે ઇસ્પહાનની પ્રથમ રાજગાદી હતું.

યજદ–તે પારસીઓનું મુખ્ય સ્થળ છે ને તેમાં પારસીઓ હજુ વસે છે.

ઈસ્પહાન–તે ઇરાનની પ્રથમ રાજગાદી હતુ.

કરક–તેની પાસેના અખાતમાંથી મોતી નીકળે છે.

ઇરાન–ઘોડા ને કૂતરા.

અરબસ્તાન–ઉંટ ને સાંઢણીઓ.

મોખા–બુંદ.

મક્કા મદીના–એ બે મુસલમાની જાત્રાનાં સ્થળ છે મક્કામાં પેગંમ્બરનો જન્મ ને મદીનામાં મરણ થયું હતું.

મસ્કત–ખજૂર.

રીઆદ–ત્યાંના હાકેમ ઘોડા ઉછેરવામાં હોશીઆર છે.

એડન–અંગ્રેજનું બંદર તેમાં હાલ હીંદુ લોકો રહી શકે છે.

જેરૂસલમ–ત્યાં ખ્રીસ્તી લોકો જાત્રાએ જાય છે.

દમાસ્કસ–દુનીઆમાં સૌથી જુનામાં જુનું શહેર છે.

બાબીલન–તેમાં ઇ. સ. પુ. ૩૨૩ માં મહાન્ સિકંદરનું મરણ થયું હતુ.

બગદાદ–એ પહેલાં ખલીફની રાજધાની હતું

અંગોરા–તેમાં અંગોરા નામે બકરાના વાળની ધાબળીઓ થાય છે

સ્મર્ના–યુરોપ સાથેના વેપારનું મથક છે

મૃત્યુ–એ સરોવરનું પાણી એવું તો ખારૂ છે કે ૧૦૦ મણ પાણીએ ૪૫ મણ મીઠું પાકે છે

ત્રેબીઝોંડ–અહીં સુતરાઉ લુગડાંપર રાતો રંગ સરસ ચઢે છે

પાલેસ્તૈન–સારીઆની રાજધાની તેમાં ઇસુખ્રિસ્તનો જન્મ થયો હતો

બાકુ–કાસ્પીઅન સમુદ્રમાં બેટ છે ત્યાંથી ગ્યાસતેલ નીકળે છે

બ્રહ્મ-કેરોસીનતેલને માટે પ્રખ્યાત છે
બુખારા-મુસલમાની પાઠશાળા છે
ખોકંડ-બાબરની રાજધાની હતું
સમરકંદ--તૈમુરની રાજધાની હતું
કાશગર-યાકુબ બેગની રાજધાની છે ત્યાંના ચામડા વખણાય છે
સૈબીરીઆ--ટાઢ ઘણી પડે છે તેથી લોકો ભોંયરામાં રહે છે બરફ જામે છે તથા વ્હેલ ને ગરૂડ નામે પ્રાણી થાય છે
કીઆખ્તા- ત્યાં ચીનની વણજારો સૈબીરીઆમાં જતાં મુકામ કરે છે
જાપાન--ત્યાંના લોકો બુદ્ધિવાન છે તેથી તેઓ હાલ અંગ્રેજની સોબતથી વિદ્યા, કળા વગેરે સુધારામાં સુધરતા જાય છે
મિયાકો--તે હાલ ખંડેર છે તે જાપાનની જુની રાજધાની હતું અને તે ધરતીકંપથી નાશ પામ્યુ છે
લંકા--હાથીદાંત ને તેજાનો
હિંદુસ્તાન--ખનિજ, રૂ, અફીણ તમાકુ, વગેરે
કાશ્મીર--શાલ વખણાય છે
બંગાળા--ખાંડ ને ચા
હીમાલય--પૃથ્વી ઉપર સર્વથી ઉંચો પર્વત છે તે પર્વત ઉપર હમેશાં બરફ રહે છે
બૈકલ--આખી દુનિયામાં મીઠા પાણીનાં મોટાં સરોવરમાં આ એક છે
ચીન--દુનીઆંમાં સર્વથી વધારે વસ્તુવાળું છે તેમાં છાપખાનું અને હોકાયંત્ર પહેલાં નીકળ્યાં દારૂ, રેશમ, ને ચીનાઈ વાસણ ને માટે પ્રખ્યાત છે ચીન દેશના રક્ષણને સારૂ ૧૫૦૦ મૈલ લાંબી ભીંત ચીનને તાર્ત્તરી વચ્ચે બાંધી છે
હોંગકોંગ એ બેટ અંગ્રેજના તાબામાં છે ત્યાં થઈને હીંદુસ્તાનનું અફીણ ચીનમાં જાય છે
ટિબેટ--કસ્તુરી, તે દુનીઆમાં સર્વથી ઉંચો દેશ છે
લાસા--ટિબેટનો રાજ્યધાની ને તે બૌદ્ધ ધર્મનું પવીત્ર ધામ છે

એશીઆના દેશોવિશે હકીકત.

૧ બલુચિસ્તાન.

હદ—ઉત્તરે અફગાનિસ્તાન; પૂર્વે હીંદુસ્તાન; દક્ષીણે અરબી સમુદ્ર અને પશ્ચિમે ઇરાન છે.

પર્વત—હાલા. **નદી**—ગંદાવા. **ધર્મ**—**મુસલમાની.** રાજાને ખાન કહે છે.

શહેર—ખિલાત એ રાજધાની ગંદાવા નદીપર છે. ગંદાવા સિંધુની ખીણમાં છે. **બીજાં શહેર**—કવેટા, દાદર, પંચગુર, બેલા સહરવાન, સોનમીયાની વગેરે છે.

નીપજ—ચામડાં, ઊન, વગેરે.

૨ અફગાનીસ્તાન.

હદ—ઉત્તરે તાર્તરી; પૂર્વે હીંદુસ્તાન; દક્ષીણે બલુચીસ્તાન; અને પશ્ચિમે ઇરાન છે.

પર્વત—હીંદુકુશ (૭૦૦ મેલ લાંબો) અને સુલેમાન.

નદી—કાબુલ અને હેલમંદ. **સરોવર**—ઝરા

ધર્મ—મુસલમાની. **પ્રાંત**—સેઇસ્તાન.

રાજાને અમીર કહે છે.

શહેર—કાબુલ રાજધાની કાબુલ નદીને કાંઠે; ગીજની મહમદ ગીજનવીની રાજધાની હતું. **બીજાં શહેર**—કંદહાર, જલાલાબાદ,

અને હિરાત, બલ્ક, અને દુશસ્વ વગેરે છે.

નીપજ—સૂકોમેવો, તલવાર, ઘોડા, કૂતરાં, વગેરે.

૩ ઈરાન.

હદ—ઉત્તરે કારપીઅન સમુદ્ર અને રૂષીઆઈ તાર્ત્તરી; પૂર્વે અફગાનીસ્તાન, અને બલુચિસ્તાન; દક્ષિણે ઇરાનીઅખાત અને પશ્ચિમે તુર્કસ્તાન

પર્વત—અલ્બર્ઝ (તેનું શીખર દીમાવંદ) અને કુર્દીશ.

બેટ—કરક, કીષ્મ અને ઓર્મજ્ઝ, પહેલા બેમાં મોતી પાકે છે.

સરોવર—બકતેગાન, અને ઉરૂમીઆ.

અખાત—ઇરાની અને ઓમાન. **સામુદ્રધુની**—ઓર્મઝ.

ધર્મ—મુસલમાની. રાજાને શાહ કહે છે.

બંદર—અસ્તરાબાદ, ગોમ્રુન, અબુશહર, અને બાલકૂશ.

શહેર—તહેરાન એ રાજધાનીનું શહેર છે. ઇસ્પહાન એ જૂની રાજધાની હતું. શીરાજ ત્યાંનો દારૂ વખાણાય છે. ને ત્યાં સાદી ને હાફીઝ નામે કવીનો જન્મ થયો હતો. પરસેપોલીસ એ પારસીઓના વખતમાં જૂની રાજધાની હતું.

બીજાં શહેર—તબ્રીજ, યજદ, મશદ, એગુબટાના, કર્માન વગેરે.

નીપજ—ઘોડાં, કૂતરાં, ગાલીચા, ઊન, તલવાર, કીમતી પથરા, અને મેવો વગેરે.

૪ અરબસ્તાન.

હદ—ઉત્તરે તુર્કસ્તાન; પૂર્વે ઇરાની અખાત ને તુર્કસ્તાન; દક્ષીણે અરબીસમુદ્ર,; અને પશ્ચિમે લાલસમુદ્ર.

પર્વત—સીનાઇ. **સામુદ્રધુની**—બાબલમાંડબ, અને સ્વેજ

બેટ—સૉકોટ્રા, ને પીરમ (અંગ્રેજના) અને બહરીન એ ત્રણે લાલસમુદ્રમાં છે. **ભૂશીર**—રાસઅલહદ.

અખાત—સ્વેજ, અકબા, અને એડન છે.

ધર્મ—મુસલમાની. રાજાને શેખ કહે છે.

બંદર—અકબા, મોખા, જીદા, એડન મસ્કત વગેરે.

પ્રાંત—હીડજાજ, યમન, ઓમાન, હદ્રમૌત અને નજદ.

શાહેર—મકા હીડજાજની રાજધાની તેમાં મહમદપેગંબરનો જન્મ થયો હતો. મદીના તેમાં મહમદપેગંબરનું મરણ થયું હતુ. તે બન્ને જગાએ મુસલમાન લોકો જાત્રાએ જાય છે. મોખા ત્યાં બુન વખાણાય છે. મસ્કત ઓમાન પ્રાંતની રાજધાની ત્યાંના હાકેમને ઇમામ કહે છે. રીયાદ નજદ પ્રાંતની રાજધાની ત્યાંનો હાકેમ ઘોડા ઉછેરવામાં પ્રસિદ્ધ છે. એ સિવાય બીજાં ઘણાં શહેર છે.

નીપજ—બુંદ, ઘોડા, ખજૂર, મેવો વગેરે.

૫ તુર્કસ્તાન.

હદ—ઉત્તરે કાળોસમુદ્ર, પુર્વે એરેરાટ પર્વત; દક્ષીણે અરબસ્તાન, અને ભૂમધ્યસમુદ્ર; પશ્ચિમે ભૂમધ્ય સમુદ્ર.

પર્વત—લીબનાન, તારસ, અને એરેરાટ.

નદી—જાર્ડન, યુફ્રતીસ, તેગ્રીસ, વગેરે.

સરોવર—મૃત્યુ, અને વાન.

ભૂશીર—બાબા સ્મર્ના આગળ.

બેટ—લિસ્બાન, સામોસ, ક્રોસ, રોડસ, અને સૈપ્રસ.

દ્વીપકલ્પ—એશીઆમૈનર.

બંદર—ત્રેબીઝાંડ, બસ્રા, સ્મર્ના, સીનોપી સીડન, અને ટાયર.

પ્રાંત—૧ એશીઆમૈનર, ૨ સીરીઆ, ૩ (અલજજીરા, ઇરાકઆરબી, તુર્કીકુર્દીસ્તાન,) ૪ આર્મીનીઆ.

ધર્મ—મુસલમાની. રાજાને સુલતાન કહે છે.

શહેર—સ્મર્ના એ એશીઆ મૈનરની રાજધાની છે. દમાસ્કસ એ દુનીઆમાં જૂનામાં જૂનું શહેર સીરીઆની રાજધાની બગદાદ તિગ્રીસ નદી ઉપર, અલજજીરાની રાજધાની જેરૂસલમ પાલેસ્તૈનની રાજધાની તેના બિથલહામ નામે ગામડામાં ઇસુખ્રિસ્તનો જન્મ થયો હતો. બાબીલન (હીલ્લા)-તેમાં મહાન સિકંદરનું મરણ ઇ. સ. પુ. ૩૨૩માં થયું હતું. **બીજા શહેર**-અલેપ્પો, પાલમૈરા, મોશલ, દીયરબકર, નીનેવે, વગેરે વગેરે.

નીપજ—રૂ, ચામડાં, ઊન, રેશમ, ગળી, મેવો, તલવાર, ધાબળી, ગાલીચાં, ત્રાંબુ અફીણ વગેરે.

૬ તાર્તરી.

હદ—ઉત્તરે રૂશીઆ; દક્ષીણે ઇરાન, અને અફગાનીસ્તાન; પૂર્વે

ચીનાઇ તાર્ત્તરી; અને પશ્ચિમે કાસ્પીઅનસમુદ્ર.

સરોવર—કાસ્પીઅન, બલ્કાસ, અને એરલ.

નદીઓ—આમુ, સિહુન, અને યારકંડ.

પર્વત—હીંદુકુશ, બેલુરતાગ, અને થીઆનસાન.

ભાગ—પુર્વતાર્ત્તરી, પશ્ચિમ તાર્ત્તરી, રૂશીઆઈ તાર્ત્તરી, (રૂશીઆ જુઓ.) અને ચીનાઇ તાર્ત્તરી (ચીન જુઓ).

ધર્મ—મુસલમાની રાજાને ખાન કહે છે.

શહેર—બુખારા તે રાજધાની મુસલમાની પાઠશાળા છે.

બીજાં શહેર—બોકંડ, ખીવા, યાર્કંડ, કાશગર, અને ખોતાન વગેરે.

નીપજ—અનાજ, રૂ, ઊન, ફળ, ચામડાં, રેશમ વગેરે.

૭ એશીઆઈ રૂશીઆ.

હદ—ઉત્તરે ઉત્તરમહાસાગર; દક્ષિણે તાર્ત્તરી, અને ચીનાઇ રાજ્ય; પૂર્વે પાસીફીકમહાસાગર; પશ્ચિમે યુરોપી રૂશીઆ છે.

નદી—ઓબી, યેનેસી, લીના, કર, અનાદીર, આમુર, અને યુરલ.

પર્વત—યુરલ, આલ્તાઇ.

સરોવર—બેકલ સુમી અને શાની વગેરે.

અખાત—ઓબી, અનાદીર, અને પેંજીસ્ક છે.

ભૂશીર—પુર્વકેપ, ઇશાનકેપ, ઉત્તરકેપ, અને લોપાટકા.

સામુદ્રધુની—બહેરીંગની, **ધર્મ**—ખ્રીસ્તી.

આ દેશ યુરોપી રૂશીઆને તાબે છે.

બેટ—આલુશીઅન, બહેરીંગ, સઘેલીઅન, વગેરે છે.

ભાગ—કાકેશસ પર્વતની દક્ષીણનો મુલક, ૨ સૈબીરીઆ, ૩ રૂશીઆઇ તાર્તરી.

શહેર—તીફલીસ કાકેશસ પર્વતના દક્ષીણ ભાગની રાજધાની તોબોલસ્ક સૈબીરીઆના પશ્ચિમ ભાગની રાજધાની ઇર્કુતસ્ક સૈબીરીઆના પૂર્વ ભાગની રાજધાની. **બીજા શહેર**—એરીવાન, તાશ્કંદ, સામરકંદ, મર્વ, કીઆખ્ત, અને બાકુમ વગેરે.

ખનીજ—સોનું, રૂપું, ગ્યાસતેલ, અને કોયલા, વગેરે.

નીપજ—લાકડાં અને રેશમ વગેરે.

૮ જાપાન.

બેટ—નિફોન યસો સિકોફ અને કયુસ્યુ.

સામુદ્રધુની—લાપેરૂજ અને સંગાર.

ધર્મ—બૌદ્ધ **બંદર**—નાગાસાકી (કયુંસ્યુ બેટમાં) યોકોહામા હેકોડેટ [યસો બેટમાં] ટોસા (સિકોફમાં)

શહેર—યદો (ટોકીઓ) રાજધાની મીઆકો અને માટસમાય વગેરે છે.

નીપજ—રૂ રેશમ ત્રાંબુ કોયલા ચા રોગાન બટાટા વગેરે.

૯ ચીનાઈ રાજ્ય.

ચીનાઈ રાજ્યના ત્રણ ભાગ છે શુદ્ધચીન ચીનાઈતાર્તરી અને ટીબેટ તેમની હકીકત નીચે પ્રમાણે.

શુદ્ધચીન.

હદ—ઉત્તરે ચીનાઈ તાર્ત્તરી પૂર્વે ચીનાઈ સમુદ્ર દક્ષિણે પીળો સમુદ્ર ને હીંદીચાન પશ્ચિમે ટીબેટ ને ચીનાઈ તાર્ત્તરી.

પર્વત—નાનલીંગ અને યુનલીંગ

નદી—પેઇહો કંતાન હોઆંગહો યાંગ્સેકયાંગ.

અખાત—ટોંગકીંગ અને પેચેલીનો.

બેટ—ફાર્મોસા હેનાન હોંગકોંગ મકાઉ અને લુચુ વગેરે.

સામુદ્રધુની—ફાર્મોસાની **ધર્મ**—બૌદ્ધ

શહેર—પેકીન એ રાજધાની પેઈહો નદીપર છે શાંગહાય—નાનકીન એ અસલની રાજધાની યાંગ્સેકયાંગ નદીપર છે. કંતાન એ કંતાન નદીપર છે ફુચુ આમોય, નીગંપો સ્વાટોચીફુ, વગેરે છે.

રાજાને શહેનશા કહે છે.

નીપજ—રૂ, રેશમ, ચા, દારૂ, કાગળ હોકાયંત્ર ખાંડ વગેરે.

વિશેસ—આ દેશના લોકો ઘણા હુનરી છે ત્યાંની વસ્તી ઘણી છે ને લોકો માછલાં, દેડકાં, ઉંદર વગેરે પર ગુજરાન ચલાવે છે. તાત્તરી લોકોના હુમલાની ધાસ્તીથી ઉત્તરમાં ૧૫૦૦ મૈલ લાંબી ભીંત બાંધી છે ચા, છાપખાનું, હોકાયંત્ર, ચીનાઇ વાસણ અને રેશમના કીડા એઓને માટે આ દેશ અસલથી પ્રખ્યાત છે.

ચીનાઈ તાત્તરી.

હદ—ઉત્તરે રૂશીઆ પૂર્વે પાસીફીક મહાસાગર દક્ષિણે શુદ્ધચીન અને ટીબેટ; અને પશ્ચિમે તાત્તરી.

ભાગ—માંગોલીઆ, માન્ચુરીઆ, કોરીઆ, અને ગોબીનું રણ.

દ્વિપકલ્પ--કોરીઆ, **સામુદ્રધુની**—કોરીઆ

નદી—આમુર ઉર્ફે સઘેલીઅન. **પર્વત—**કુવેનલૂન

સરોવર——લવનોર, હસનોર.

શહેર—કીંકીતાઓ, કોરીઆની રાજધાની કીરીનઉલ્લા માન્યુરીઆની રાજધાની સઘેલીઅન ઉલ્લા આમુર નદીપર છે ઉર્ગા ઇલી નદીપર છે વગેરે.

નીપજ—ઉન અને લાકડાં

ટિબેટ.

હદ—ઉત્તરે ચીનાઇ તાત્તરી; પૂર્વે ચીન; દક્ષિણે હીમાલય; અને પશ્ચિમે કાશ્મીર છે.

સરોવર--પાલ્ટી, રાવણહૃદ, માન અને ટેગ્રીનોર એબધાં મીઠા છે.

ધર્મ—બોદ્ધ **પર્વત**—હીમાલય, અને કુવેનલૂન.

નદી—સાંપુ, સિંધુ, સતલજ, હોઆંગહો, અને યાંગસેકયાંગ.-વગેરે.

શહેર—લ્હાસા તેમાં બૌદ્ધધર્મનો ધર્મગુરૂરહે છે,

નીપજ—ઉન, કસ્તુરી, સોનું, રૂપું; વગેરે.

૧૦ હીંદીચીન

ભાગ—બ્રહ્મદેશ, સિયામ, મલાયા, અને કોચીનચીન,

બ્રહ્મદેશ

નદી—ઇરાવની, અને સાલ્વીન, અખાત- માર્ટાબાન,

સિયામ.

નદી—મૈનામ **અખાત**—સિયામનો

સંયોગીભૂમી—ક્રોની

શહેર—બાંકોક એ હાલની રાજધાની છે યુથીઆ એ અસલની રાજધાની હતું

નીપજ—રત્ન, ચોખા, મસાલો વગેરે

કોચીન ચીન

નદી—કેમ્બોડીઆ અને સાન્કોઇ

ભૂશીર—કેમ્બોડીઆ

શહેર—કામ્બોડીઆ, હુવે, અને સાયગોન, તેમાં છેલ્લાં બે બંદર છે

નીપજ—ગરમ મસાલો, રત્ન, અને ચા વગેરે

મલાયા.

એ મોટો દ્વીપકલ્પ છે **બેટ**—પીનાંગ અને સાંગાપુર

સામુદ્રધુની—મલાકાની **શેહેર**—મલાકા અને સીંગાપુર વગેરે

નીપજ—કલાઇ ગરમ મસાલો વગેરે

૧૧ લંકા.

નદી—મહાવીલીગંગા કાવાનીગંગા અને કાલુગંગા

અખાત—મનારનો **સામુદ્રધુની**—પાકની લંકા ને હીં-

દુસ્તાન વચ્ચે છે

ભુશીર—પોઇંટડીગાલ અને પોઇંટપાલ મૈરા.

બંદર—આટીકોલા ને ત્રીંકોમાલી (પૂર્વે) કોલંબો, નિગમ્બો અને કાલટ્યુરા [પશ્ચિમે માટ્યુરા (દક્ષિણે)

શહેર—કાંડી એ દેશી રાજાની રાજધાની છે

ધર્મ—બૌદ્ધ

નીપજ—ગરમમસાલો, હાથી, સોપારી, કોપરેલ, ઇમારતી લાકડાં, મીઠું, રત્ન, અને પથ્થર વગેરે

૧૨ હીંદુસ્તાન.

હદ—ઉત્તરે ટીબેટ અને હીમાલય; પૂર્વે બ્રહ્મદેશ; દક્ષિણે હીંદી મહાસાગર; અને પશ્ચિમે અરબી સમુદ્ર હાલા પર્વત બલુચીસ્તાન અને અફઘાનિસ્તાન.

પર્વત—હીમાલય, વીંધ્યાચળ, સાતપુડા, સંહ્યાદ્રી, નીલગીરી, પૂર્વઘાટ, આસામનાડુંગર વગેરે

નદી—સિંધુ, સતલજ, ચીનાબ, ગંગા, જમના, બ્રહ્મપુત્રા મહા, નર્મદા, તાપી, ગોધાવરી, કૃષ્ણા, કાવેરી, વગેરે

બેટ—લક્ષદ્વીપ, માલદ્વીપ, આડામાન, નીકોબાર, રામેશ્વર અને મુબાઇ વગેરે

સરોવર—ચીકલા, પુલીકટ કોલર, સાંબર, વુલર અને ઢેબર વગેરે.

અખાત—કચ્છ, ખંભાત, મનાર, અને બંગાળાનો ઉપસાગર

ભુશીર—જગતપોઇંટ, રામાસ, અને કુમારીકા વગેરે

દ્વીપકલ્પ—હીંદુસ્તાન એજ દ્વીપકલ્પ છે, અને કાઠીઆવાડ.

સામુદ્રધુની—પાકની

રણ—કચ્છનું, સીંધનું, અને મારવાડનું

હવાનાં ઠેકાણાં—સીમલા, મરી, મહાબળેશ્વર, માથેરાન, ડીંડીગલ અને આબુ

બંદર—કરાંચી, માંડવી, દ્વારકાં, પોરબંદર, ભાવનગર, સુરત, મુંબાઈ, કારવાડ, તુતુકુંડી, પોંડીશરી, મદ્રાશ, રાજમદ્રી, મછલીપટ્ટણ અને કટક વગેરે

તીર્થની જગ્યા—બદ્રીનાથ, હરદ્વાર, મથુરા, અલહાબાદ, કાશી જગન્નાથપુરી, રામેશ્વર, નાશીક, ગયા, સોમનાથ અને દ્વારકાં વગેરે

ધર્મ—હીંદુ, મુસલમાની, અને ખ્રીસ્તી વગેરે

ભાગ	**રાજધાની**
મુંબાઇ ઈલાકો.	મુંબાઇ, અમદાવાદ, હૈદ્રાબાદ.
મદ્રાસ ઈલાકો	મદ્રાસ, મચ્છલીપટ્ટણ, અર્કાટ.
બંગાળા ઈલાકો	કલકત્તા, ઢાકા, મુર્શીદાબાદ.
અયોધ્યા	અયોધ્યા લખનૌ.
વાવ્ય પ્રાંતો	દીલ્હી, આગ્રા, અલહાબાદ.
પંજાબ પ્રાંત	લાહોર, મુલતાન, કાશ્મીર.
રજપુત સસ્થાન	રજપૂતોનાં જુદાં જુદાં રાજ્યો-

	વાથી તેઓ જૂદે જૂદે ઠેકાણે રાજ્ય કરે છે જેમ જોધપુર જેપુર વિકાનેર વગેરે.
મધ્યહીંદ એજન્સી	ગ્વાલીઅર, ઈંદોર, ભોપાળ,
મધ્ય પ્રાંતો	નાગપુર, જબલપુર, વગેરે.
નીઝામ	હૈદ્રાબાદ, સિંકદરાબાદ.
મહીસુર	મહીસુર, શ્રીરંગપટ્ટણ.
નેપાળ	ખટમંડુ.
ભૂતાન	ટચાસુસુડેન.
ફ્રેન્ચનાં	પાંડીશરી ચંદ્રનગર વગેરે.
પોર્ટુગીજનાં	ગોવા, દીવ, દમણ.

ખનીજ—સોનું, ત્રાંબું, હીરા, કોયલા, અને હકીકત

નીપજ—રૂ, ગળી, અફીણ, ખાંડ, ગોળ, તમાકુ, ચોખા, રેશમ, ઉન, ને શાલ વગેરે

યુરોપ ખંડ.

૯૬—ઉત્તરે ઉત્તર મહાસાગર; પશ્ચિમે આટલાંટિક મહાસાગર; દક્ષીણે ભૂમધ્યસમુદ્ર; આર્કીપેલેગોસમુદ્ર, મારમોરાસમુદ્ર, કાળોસમુદ્ર, અને કાકેસસપર્વત; પૂર્વે કાસ્પીઅનસમુદ્ર, યુરલપર્વત ને યુરલનદી.

દેશ—૧ ગ્રેટબ્રીટન અને આયર્લાંડ, ૨ ફ્રાન્સ, ૩ સ્પેન, ૪ પોર્ટુગાલ, ૫ બેલજીયમ, ૬ હોલાંડ (નેધર્લાંડ), ૭ જર્મની, ૮ ડેનમાર્ક, ૯ સ્વીડન અને નોર્વે, ૧૦ રૂશીઆ, ૧૧ આસ્ત્રીઆ અને હંગરી, ૧૨ સ્વીતઝર્લાંડ, ૧૩ ઈટાલી, ૧૪ યુરોપીતુર્કસ્તાન, અને ૧૫ ગ્રીસ

સમુદ્ર—૧ શ્વેતસમુદ્ર, ૨ બાલટીક સમુદ્ર, ૩ જર્મનસમુદ્ર, ૪ ભૂમધ્યસમુદ્ર ૫ આડ્રીઆટીક સમુદ્ર, ૬ આર્કીપેલેગો સમુદ્ર, ૭ મર્મોરા સમુદ્ર ૮ કાળો સમુદ્ર ૯ આઝોફ સમુદ્ર ૧૦ આઇરીશ સમુદ્ર.

અખાત—આર્ખેંજલ, ઓનીગા, શ્વેતસમુદ્રમાં છે. બોથનીઆ ફીન્લાંડ, રૈગા, ડેન્ટઝીક બાલટીક સમુદ્રમાં છે લીમ્ફીયોર્ડ બ્રિસ્કે, લેઓન્સ, જીનોઆ, ટારાંટો, વેનીસ, સોલોનીકી, લીપાંટો એ ભૂમધ્ય સમુદ્ર. સાલ્વેફર્થ મોરીકાંબી, બ્રિસ્ટલચાનલ, કાર્ડીગન વગેરે બીજા સ્કાટલાંડ તથા આયર્લાંડમાં ઘણા અખાત છે.

ખાડી—ઈંગ્લીશચેનલ, સેંટજ્યોર્જીસચાનલ, અને નોર્થચાનલ વગેરે છે.

સામુદ્રધુની—વેગત્સ્ની, સૌંડ, ગ્રેટબેલ્ટ, લીટલબેલ્ટ, કાટીગાટ, સ્કાગરાક, ડોવર, જીબ્રાલ્ટર, બોનીફેશીઓ, ડાર્ડનલ્સ, બાસફરસ, અને યેનીકેલ વગેરે.

સરોવર—ડર્વેન્ટવોટર, આલ્સવોટર, વીન્ડમીર, લાકલોમોન્ડ, લાકનેસ, નીઆ, અર્ન, માસ્ક, કીલાર્ની, વેનર, વેટર, મીલર, લાડોગા ઓનીગા, ઈલ્મેન, બાલેટનસી, ન્યુસીડરલસી, કોન્સ્ટન્સ, જીનીવા, ગાર્ડા, કોમો માજીઓરી.

બેટ—નોવાઝેમ્લા, સ્પીટસબર્ગન, ઝીલાંડ, ફ્યુનેન, લાલાંડ,

ફેરો, ઐસલાંડ, ગોથલાંડ, ઓલાંડ, રૂગેત, લેફિડત, માજીરો, આર્કને શેટલાંડ, હેબ્રીડીઝ, માન, આંગલસી, ચેનલટાપુ, બલીઆરીટાપુ, કાનેરીટાપુ, હીરીજ, અશન્ટ, કાર્સીકા, સાર્ડીનીઆ, એલ્બા, માલ્ટા, ગોઝો, સીસીલી આઝેર્સ, મડીરા, વાલકેરન, ટેકરાલ, આયોનીઅન, સૈકલેડીસ, નીચોપોંટ, કાંડીઆ, અને લેમનોસ. વગેરે.

દ્વીપકલ્પ—૧ સ્વીડન, નોર્વે, (સ્કાંડેનેવીઆ) ૨ જટલાંડ. ૩ સ્પેન પોર્ટુગાલ (આઇબીરીઅન પેન્યુનશુલા.) ૪ ઇટાલી ૫ મોરીઆ, ૬ ક્રીમીઆ. વગેરે.

ભૂશીર—નોર્ડકીન, યુરોપની છેક ઉત્તરે; ઉત્તરકેપ નોર્વેની ઉત્તરે: રાથ સ્કાટલાંડની ઉત્તરે; કલીઅર આયર્લાંડની નૈરૂત્યે લાન્ડસએન્ડ ઈંગ્લાંડની પશ્ચિમે; લીઝર્ડ, સ્ટાર્ટ, બીચીહેડ, ઇગ્લાંડની દક્ષીણે ફ્લાંબરોહેડ, ને સ્પર્નહેડ ઇગ્લાંડની પૂર્વે એ સિવાય માલીનહેડ, ફેરહેડ, લાહોગ, બારફ્લુર, રોકા, સેંટવિંસેન્ટ, સાંટામોરીઆ, ઓર્ટીગલ, ફીનીસ્ટ, ટફાલગર, ટરીફા, ફ્રુજ, સ્પાર્ટીવેન્ટો, પાસ્સારો, લૂકા, અને માટાપાન વગેરે

સંયોગી ભૂમી—કોરીંથની ગ્રીસને મોરીઆ વચ્ચે, અને પેરીકાપ રૂશીઆને ક્રીમીઆવચ્ચે.

ઉચ્ચપ્રદેશ—મધ્યસ્પેન, બવેરીઆ, નોર્વે, અને સ્વીટઝર્લાંડ.

ઘાટ—યુકન (કોલનપર્વતમાં) સ્કેફ્હોસન (આલ્પ્સમાં). ગર્વની (પીરીનીઝમાં) ટર્ની (ઇટાલીમાં). સ્ટેલકોર્સ (સ્કાફેલમાં). સ્રોમસ (ગ્રોપીઅનમાં). વગેરે.

બંદર—બર્ગન, ક્રીસ્તીઆના, કાર્લસ્ક્રોના, સેટંપીટર્સબર્ગ, રૈગા,

ડાન્ટઝીક, સ્ટેટીન, હેગ, આલ્ટોના, હામ્બર્ગ, આમસ્ટર્ડામ, રોટર્ડામ, આન્ટવર્પ, ઓસ્ટેન્ડ, ડોવર, એડીનબરો, આબર્ડીન, લીવરપુલ, બ્રીસ્ટલ, લીમરીક, ગાલોવેનોમલ, ડબ્લીન, પ્લીમૈથ, પોર્ટસ્મથ શર્બર્ગ બ્રેસ્ટ, નાન્ટસ, બોર્ડો, ઓપોર્ટો, લીસ્બોન, કેડીજ જીબ્રાલ્ટર બાર્સીલોના માર્સેલ્સ, ટુલોન, જીનોઆ, લેગહોર્ન, નેપલ્સ, મેસીના, પાલર્મો, બ્રીન્ડીસી, વેનીસ, ત્રિએસ્ટ, કોરીંથ, પટ્રાસ, નોપલીઆ, સોલોનીકી, કોન્સ્ટાન્ટાનોપલ, ઓડેસા, આઝોફ વગેરે.

પર્વત—ચીવીઅટ, સ્કાફેલ, સ્નોડન, ગ્રેમ્પીઅન, તેનું શીખર બેન્નેવીસ, મોર્ન, વીકલો, પીરીનીઝ, આલ્પ્સ, તેનું શીખર મોન્બ્લા છે, કાકેસસ, રિટલ, કાર્પેથીઅન, આપીનેન્સ, બાલ્કન, કોલન, વગેરે છે

જ્વાળા મુખી પર્વત—વિસુવીયસ (ઇટાલીમાં) એટના (સીસીલીમાં અને હેકલા) ઐસલાંડમાં

સ્વતંત્રશહેર—હામ્બર્ગ, બ્રેમેન, લ્યુબેક, (જર્મની) બોલોના, પાર્મા, મેરીના, સાન મરીનો (ઇટાલીમાં)

નૌકાસ્થળ—પોર્ટસમૌથ, પ્લીમૌથ, મીલ્ફોર્ડહેવન, શર્બર્ગ, બ્રેસ્ટ, કેડીજ, માલાગા, કાર્લસ્કોના, અને સેબાસ્ત પોલ વગેરે

બેવડાંનામો—સ્કાટલાંડ=કાલેડોનીઆ, જર્મન સમુદ્ર=ઉત્તર સમુદ્ર સ્પેન ને પોર્ટુગાલ નો દ્વીપકલ્પ=(આઇબીરીઅન પેન્યુનસ્યુલા) માલીન્રા = મેશલીન, મ્યુસનદી=માઉસનદી નોર્વે ને સ્વીડનનો દ્વિપકલ્પ=સ્કાન્ડેનેવીઆ, હોલાંડ=નેધર્લાંડ, કર્ટક=યેનીકેલ, બેસલ=બાસલી બાલ, બ્યુણ ડા=ઓફિન, ડાર્ડનલ્સ=હેલેસ્પોંટ, કાન્સ્ટાનીનોપલ = ઇસ્તાંબુલ, લીપાંટો=કોરીથ વગેરે

યુરોપી બળવાન રાજ્યો—ઇંગ્રેજનું રાજ્ય રૂશીઆનું રાજ્ય

ફ્રાન્સનું, અને ઇટાલીનુ રાજ્ય વગેરે

ધર્મ—આ ખંડમાં ફક્ત બે જાતના ધર્મ ચાલે છે ૧ મુસલ માની અને ૨ ખ્રીસ્તી મુસલમાની ધર્મ ફક્ત તુર્કસ્તાનમાં ચાલેછે અને બાકીના દેશોમાં ખ્રીસ્તી ધર્મ ચાલેછે ખ્રીસ્તી ધર્મના ત્રણ ભેદછે

૧ પ્રોટેસ્ટંટ ગ્રીક અને રોમનકાથલીક

૧ પ્રોટેસ્ટંટ ધર્મમાં ગ્રેટબ્રીટન, હોલાંડ, જર્મની, ડેનમાર્ક, સ્વીડન, નોર્વે અને સ્વીડઝર્લાંડ ૨ ગ્રીક ધર્મમાં રૂશીઅ. ને ગ્રીસ છે અને બાકીના દેશોમાં ઘણું કરીને રોમનકાથલીક ધર્મ માને છે

રાજનીતી—ફ્રાન્સ અને સ્વીટઝર્લાંડમાં પ્રજાસત્તાક રાજ્ય ચાલે છે; તુર્કસ્તાન, રૂશીઆ, અને આસ્ત્રીઆમાં રાજા પોતાની મરજી પ્રમાણે રાજ્ય કરેછે અને બાકીના દેશોમાં રાજા પ્રજાનો મત લેઈ રાજ્ય કરે છે.

ભાષા—મૂળ ભાષા આર્ય વર્ગની છે તેમાં અસલની મુખ્ય ગ્રીક અને લાટીન છે તેમાંથી રૂશીઅન, ફ્રેન્ચ, જર્મન, સ્પેનીશ, અને ઇંગ્લીશ વગેરે ભાષા થઇછે

ખનીજ—ત્રાંબુ, લોઢું, સીસું, કલઇ, કોયલા.

નીકાશ—ઘઉં, ચોખા, દ્રાક્ષનોદારૂ, બટાટા, મકાઇ, શેરડી, તમાકુ, નારંગી વગેરે

મુંબઇથી ઇંગ્લાંડ જવાના પાંચ રસ્તા

હીંદના લોકોને ઇંગ્લાંડ જવું હોય છે ત્યારે મુંબાઇ બંદરે આગબોટ માં બેશી એડન થઇ લાલ સમુદ્રમાં જાયછે ને ત્યાંથી સુવેજની નહેર માં થઇ મિસરના સિકંદ્રીઆ બંદરે ઉત્તરે છે ને ત્યાંથી ચાર રસ્તે ઇં- ગ્લાંડ જવાય છે

૧ બ્રિંન્ડીસીનો—સિકંદ્રીઆ બંદરેથી આગબોટમાં બેશી ભૂમધ્ય

સમુદ્રમાંથી બ્રિંન્ડીસી બંદરે ઉત્તરે ને ત્યાં રેલવેમા બેશી ઇટાલી સ્વી ટઝર્લાંડ ને ફ્રાન્સમા થઇ ફ્યાલે બંદરે ઉતરી ઇંગ્લીશ ચાનલ સમુદ્રમાં થઇ લંડન ઉતરે

૨ વેનીસનો—સિકંદ્રીઆ બંદરેથી ભૂમધ્ય સમુદ્રમાં થઇ વેનીસના અખાતમાં વેનીસ બંદરે ઉતરે ને ત્યાંથી ઇટાલી, સ્વીટઝર્લાંડ, જર્મની, અને બેલજીયમમાં ઓસ્ટેન્ડ બંદરે ઉતરી આગબોટમા બેશી જર્મન સમુંદ્રમાં થઇ લંડન ઉતરે

૩ માર્સેલ્સનો—સિકંદ્રીઆ બંદરેથી ભૂમધ્ય સમુંદ્રમાં થઇ લેઓન્સના અખાતમાં માર્સેલ્સ બંદરે ઉતરે ને ત્યાં થઇ ફ્રાન્સમાં ૧લા રસ્તામાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે જાયછે

૪ જીબ્રાલ્ટરનો સીકંદ્રીઆ બંદરેથી ભૂમધ્ય સમુદ્રમાં થઇ સ્પેનમાં અંગ્રેજ તાબાની જીબ્રાલ્ટરની સામુદ્રધુની આગળ આટલાંટિક મહાસાગરમાં થઇ સૌથામ્પટ્ટન બંદરે ઉતરે

૫ કેપઓફગુડહોપ મુબાઇ બંદરે આગબોટમાંબેશી હીંદીમહાસાગરમાં થઇ આટલાંટિકમહાસાગરમાં થઇ સૌથામપટ્ટન બંદરે ઉતરે

નદીઓ વીશે હકીકત.

(૧) વોલ્ગા—એ કાસ્પીઅન સમુદ્રને મળેછે તેનાપર સારાતોફ અને આસ્ત્રાખાન વગેરે છે.

(૨) ડાન્યુબ—આલ્પ્સ પર્વતમાંથી નીકળી કાળા સમુદ્રને મળેછે તેનાપર વિએના, પ્રેસબર્ગ, બ્યુડા, પેસ્થ, અને બેલગ્રેડ વગેરે છે

(3) •હાઇન—કોન્સ્ટન્સ સરોવરમાંથી નીકળી ઉત્તર સમુદ્રને મળેછે તેનાપર બાલકોલોન, લેડન, અને યુટ્રેક્ટ વગેરે છે

(૪) નીપર—આશીઆમાં થઈ કાળા સમુદ્રને મળેછે તેનાપર ખાર્સન છે

(૫) ડાન—રૂશીઆમાં થઈ આઝોફ સમુદ્રને મળેછે તેનાપર આઝોફ અને તુલા છે

(૬)વિસ્ટુલા—કાર્પેથીઅન પર્વતમાંથી નીકળી બાલટિક સમુદ્રને મળેછે તેનાપર ક્રાકો વાર્સા ને ડાન્ટઝીકછે

(૭`ડવીના—તેના બે ફાંટા છે પહેલો આર્ખેંજલના અખાતને મળેછે તેનાપર આર્ખેંજલ છે ને બીજો રૈગાના અખાતને મળેછે તેનાપર રૈગા છે

(૮ નીવા—ફીન્લાંડના અખાતને મળેછે તેનાપર કોન્સ્ટાન્ટ અને સેંટપીટર્સબર્ગ છે

(૯,પેચોરા—યુરલ પર્વતમાંથી નીકળી ઉત્તર મહાસાગરને મળેછે

(૧૦)યુરલ—યુરલ પર્વતમાંથી નીકળી કાસ્પીઅન સમુદ્રને મળે છે તેનાપર ઓરેન્બર્ગ છે

(૧૧)ઓડર—કાર્પેથીઅન પર્વતમાંથી નીકળી બાલટીક સમુદ્રને મળે છે તેનાપર બ્રેસ્લો, ફ્રાંકફોર્ટ, અને સ્ટેટીન, છે

(૧૨)એલ્બ—આલ્પ્સ પર્વતમાંથી નીકળી બાલટીક સમુદ્રને મળે છે તેનાપર ડ્રેસડન, હામ્બર્ગ, અને આલ્ટોના છે

(૧૩)લુઓર—એ બ્રીસ્કેના ઉપસાગરને મળે છે તેનાપર નાન્ટસ છે

(૧૪)ગારોન—બીસ્કેના ઉપસાગરને મળે છે તેનાપર ટુલુસ અને બોર્ડો છે

(૧૫)રહોન—લૈઓન્સનાં અખાતને મળે છે તેનાપર જીનીવા અને

કીઓન્સ છે

(૧૬)ડુરો—એ આટલાંટિક મહાસાગરને મળે છે તેનાપર ઓપોર્ટો છે

(૧૭)ટેગસ—એ આટલાંટિક મહાસાગરને મળે છે તેનાપર ટોલીડો ને લીસ્બોન છે

(૧૮) ઇબ્રો—એ ભૂમધ્ય સમુદ્રને મળે છે તેનાપર સારાગોસા છે

(૧૯)મ્યુસ—જર્મન સમુદ્રને મળે છે તેનાપર લીએજ ને રોટર્ડામ છે.

(૨૦)ટેબર—ભૂમધ્ય સમુદ્રને મળે છે તેનાપર રોમ છે.

(૨૧)પો—વેનીસના અખાતને મળે છે તેનાપર ટયુરીન છે

(૨૨)ટેમ્સ—સ્નોડન પર્વતમાંથી નીકળી જર્મન સમુદ્રને મળે છે તેનાપર લંડન અને ઓક્ષફર્ડ છે

(૨૩)શાનન—કીલાર્ની સરોવરમાંથી નીકળી આટલાંટીક મહાસાગરને મળે છે તેનાપર લીમરીક છે

(૨૪)સેવર્ન—બ્રિસ્ટલ ચાનલને મળે છે તેનાપર બ્રિસ્ટલ છે વગેરે બીજી ઘણી નાની નદીઓ છે

પ્રખ્યાતિ.

લંડન—પૃથ્વીમાં સૌથી મોટું શહેર ને ઈગ્લાંડની રાજધાની.
માન્ચેસ્ટર—રૂ તથા કાપડનાં કારખાનાં માટે પ્રખ્યાત છે.
લીડ્જ—ઉનની જણસો બને છે.
નોટીંગહામ—દોરને મોજાને માટે પ્રખ્યાત છે.
લીવરપુર—પહેલ વહેલી રેલવે ગાડી ત્યાં ચાલી.
ઓક્ષફર્ડ કેમ્બ્રીજ—યુનીવર્શીટીઓ છે.
મીલ્ફર્ડ હેવન—તેમાં ૯૦૦ બ-

ખુ લશ્કર સહી સલામત રહે છે.
આબર્ડીન ને ડંડી—તેમાં શણુંનુ કાપડ બને છે.
પારીસ—દુનીઆમાં સૌથી સુંદર શહેર છે.
બોર્ડો—દ્રાક્ષનો દારૂ વખણાય છે
ગ્લાસગો—વરાળ યંત્ર, વહાણુ, અને કાપડ વગેરે બને છે.
બેલફાસ્ટ—તેમાંશણુનુંકાપડબનેછે
લીઓન્સ—રેશમી કાપડ વણુવાનાં કારખાનાં છે.
જીબ્રાલ્ટર—આ કીલ્લો અંગ્રેજનાં તાબામાં છે. ને આખા યુરોપ ખંડમાં ત્યાં વાંદરાં છે.
ઓપોર્ટો—એમાં દ્રાક્ષનો દારૂ થાય છે.
બર્લીન—પ્રૂશીઆની રાજધાની
બ્રસેલ્સ—કોર, ફીત, ને શેતરંજી સારી વણાય છે.
હેગ—હોલાંડમાં સરકારની મુખ્ય કચેરી છે.
ડાન્ટઝીક—અનાજના વેપારનું મોટું બંદર છે.
હામરફેસ્ટ—ત્યાં ઉનાળામાં બે માસ સુધી સૂર્ય આથમતો નથી.
સેંટપીટર્સબર્ગ—એ હાલ રૂશીઆની રાજધાની નીવા નદીને કાંઠે છે.
મોસ્કો—રૂશીઆની જુની રાજધાની.
સેબાસ્ટાપોલ—આ કીલ્લા આગળ સન ૧૮૫૫ માં રૂશીઆને તથા અંગ્રેજને મોટી લડાઇ થઇ હતી.
જીનીવા—ઘડીઆળ અને ઘરેણાં સારાં બને છે.
રોમ દુનીઆના પ્રખ્યાત શહેરોમાં જુનું શહેર છે. તેમાં રોમનકાથલીક ધર્મનો અધ્યક્ષ પોપ રહે છે

યુરોપના દેશોની હકીકત.

(૧) ગ્રેટબ્રિટન અને આયર્લાંડ.

ભાગ—ઈગ્લાંડ અને સ્કાટલાંડ.

ઈગ્લાંડમાં વેલ્સ નામે નાનો પ્રાંત છે.

પ્રગણાં ઈગ્લાંડમાં-૪૦ ને વેલ્સમાં ૧૨ છે.

હદ—ઉત્તરે ચીવીઅટ પર્વત ને સ્કાટલાંડ, પુર્વે જર્મન સમુદ્ર

દક્ષિણે ઈંગ્લીશચાનલ, અને પશ્ચિમે આઈરીશ સમુદ્ર.

પર્વત—ચીવીઆટ, સ્કાફેલ, અને સ્નોડન.

નદી—ટેમ્સ પુર્વ તરફ વહે છે તેનાપર લંડન શહેર છે. તે સિવાય સેવર્ન, મર્સી, ટાઈન, ટ્રેન્ટ, હંબર, આઉસ, ડી, અને વાઇ, વગેરે.

અખાત—સાલ્વેફર્થ, મોરીકાંબી, બ્રિસ્ટલચાનલ, વાશ, ને કાર્ડીગન.

સરોવર—ડર્વેન્ટવોટર, અલસ્વાટર, અને વીંડમીર.

બેટ—માન, આંગલસી, વાઈટ, જર્સી ગર્નસી, આલડર્ની અને સાર્ક.

ભુશીર—લાન્ડસએન્ડ, લીઝર્ડ, સ્ટાર્ટ, બીચીહેડ, સ્પર્નહેડ, ફ્લાંબરોહેડ, અને ફ્લાંબરોહેડ.

સામુદ્રધુની—૧ મનાઈની એ કાર્નાર્વનને આંગલસી બેટની વચ્ચે ૨ ડોવર એ ઈંગ્લાંડને ફ્રાન્સ વચ્ચે.

બંદર—બ્રિસ્ટલ, હલ, સૌધામપટન, સન્ડર્લાંડ, કાર્નાવર્ન, સ્વાનસી, કાર્ડિફ, અને મીલફોર્ડહેવન વગેરે

શહેર—લંડન રાજધાની ટેમ્સ નદી ઉપર છે તે દુનીઆમાં મોટામાં મોટું શહેર છે; લીવરપુલ મર્સી નદી ઉપર મોટું બંદર છે; માન્ચેસ્ટર તેમાં સુતરાઉ કાપડ વણવાનાં કારખાનાં છે; ન્યુકાસ્ટલ ટાઈન નદી ઉપર છે તેમાં કોયલાની ખાણો છે.

બર્મીંગહામ ને શેફીલ્ડમાં લોઢાનાં હથીઆર બને છે

લીડજમાં ઉનની વસ્તુઓ બને છે; નોટીંગહામમાં રીતને મોજાં સારાં

થાય છે; ઓક્ષફર્ડને કેમ્બ્રીજમાં યુનીવર્સીટીઓ છે; કાન્ટર્બરી ને યાર્કમાં ધર્મા ધ્યક્ષ રહે છે બીજા શહેર ડોવર બ્રેટન વુલવર્હામપટ્ન અને બ્રાડફોર્ડ વગેરે

નીપજ—શણ, ઉન, યંત્ર, કાચ, કાગળ, લોઢાનો,સામાન, રેશમનું કાપડ, વગેરે.

ખનીજ—કોયલા, કલાઈ, સીસુ, સિધવ, ત્રાંબુ, અને લોઢું, વગેરે.

સ્કાટલાંડ. (૩૩ પ્રગણાંછે)

હદ—ઉત્તરે આટલાંટિક મહાસાગર; પશ્ચિમે આટલાંટિક મહા-સાગર; દક્ષીણે ઇંગ્લાંડ ને ચીવીઅટ પહાડ; અને પૂર્વે જર્મન સમુદ્ર.

પર્વત ગ્રોમ્પીઅન તેનું શીખર બેન્નેવીસ છે.

નદી ટવીડ, ફોર્થ, ટે, સ્પે, અને નેસ.

સરોવર સીન, મારી નેસ, આવી, ટે, અને લોમોન્ડ.

બેટ—આર્કની, શેતલાંડ, અને હેબ્રીડીસ.

ભુશીર—ડનેટહેડ ને રાથ એ બે ઉત્તરે છે, અને ગાલોવેનોમલ એ દક્ષિણે છે.

અખાત—ફોર્થ, ટે મોરે, કલૈડ, અને સોલ્વે.

બંદર—ગ્રીનાક અને લીથ.

શહેર—એડીનબરો એ રાજધાની. ગ્લાસગો એ મોટું નગર છે તેમાં સુતરાંઉ કાપડ અથા એનજીન વગેરે યત્રો બનાવવાનાં કારખાનાં છે. આબર્ડીન અને ડંડીમાં શણનું કાપડ બને તે

બીજાં શહેર—પર્થ, પેસલી, ડંફ્રીજ, ફાલકર્ક, અને સ્ટર્લીંગ છે.

નીપજ—ઈંગ્લાંડ પ્રમાણે.

આયર્લાંડ (૩૨ પ્રગણાં છે.)

હદ—પૂર્વે આઈરીશસમુદ્ર; અને બાકીની બાજુએ આટલાંટિક મહાસાગર છે.

પ્રાંત—અલ્સ્ટર, મનસ્ટર, લીન્સ્ટર, અને કોનોટ.

પર્વત—મૌર્ન અને વિકલો.

નદી—ફોઇલ, અને બાન એ બે ઉત્તરે આટલાંટિક મહાસાગરને મળે છે. બોઇન, લીફી,અને સ્લેના એ પૂર્વે આઈરીશ સમુદ્રને મળે છે. સુવર અને બ્લો એબે દક્ષીણે આટલાંટીક મહાસાગરને મળે છે. અને શાનન એ આયર્લાંડમાં સૌથી મોટીનદી પશ્ચિમે આટલાંટિક મહાસાગરને મળે છે.

સરોવર—નીઆ, અર્ન, માસ્ક, કારીબ, રી, દર્ગ, અને કીલાર્ની.

બેટ—રાથલીન, કલેરબેટ, વાલેનિશીઆ, અને આરાન.

ભુશીર—કલીઅર દક્ષીણે, માલીનહેડ ઉત્તરે, અને ફેરહેડ.

અખાત—ડોનીગલ, સ્લેગો, ગાલવે, બેલફાસ્ટ, અને ફોઇલ વગેરે.

બંદર—વાટરફોર્ડ, કાર્ક, લીમરીક, લંડનડરી, ડીંગરટાઉન, અને કવીન્સટાઉન વગેરે.

શહેર—ડબ્લીન રાજધાની છે. તેમાં પાઠશાળા છે. બેલફાસ્ટમાં શણનું કાપડ બને છે.

નીપજ—આ દેશમાં શાક ભાજી બહુ થાય છે માટે તેને લીલો ટાપુ કહે છે.

૨ ફ્રાન્સ (૮૭ પ્રગણાં છે.)

હદ—ઉત્તરે ઈંગ્લીશચાલન અને બેલજીઅમ; પશ્ચિમે આટલાંટિક મહાસાગર, દક્ષિણે ભૂમધ્ય સમુદ્ર, અને સ્પેન; પૂર્વે જર્મની સ્વીટઝર્લાંડ, અને ઇટાલી છે.

પર્વત—પીરીનીઝ અને આલ્પ્સ વગેરે છે.

નદી—સીન,લુઓર, ગારોન, હોન વગેરે છે.

બેટ—કારસીકા, હીરીજ, અને અશન્ટ છે.

ભૂશીર—લાહોગ, અને બાર્ફલુર એ બે ઉત્તરે છે

અખાત—લૈઓન્સ ને બિસ્કેનો ઉપસાગર.

બંદર—માર્સેલ્સ, ટુલોન, બોર્ડો, નાન્ટસ અને કચાલો છે.

શહેર—પારીસ એ રાજધાની દુનીઆમાં સૌથી સુંદર શહેર છે. લૈઓન્સ એમાં રેશમી વણાટનાં કારખાનાં છે. બોર્ડો તેમાં દ્રાક્ષનો દારૂ થાય છે. શર્બર્ગ ને બ્રેસ્ટ એ નૌકાસ્થળ છે.

બીજાં શહેર—રૂઆંગ, લાઇલ, વર્સેલ્સ, ટુલુસ, અને ઓર્લીયન્સ છે.

નીપજ—દ્રાક્ષનો દારૂ, રેશમ, ઉન, અને મેવો છે.

૩ સ્પેન (૪૯ પ્રગણાં છે)

હદ—ઉત્તરે બિસ્કેનો ઉપસાગર, ને ફ્રાન્સ; પૂર્વે અને દક્ષિણે ભૂમધ્ય સમુદ્ર; અને પશ્ચિમે પોર્ટુગાલ, ને તેની પેલીમેર આટલાંટિક મહાસાગર છે;

પર્વત—પીરીનીઝ અને ટોલીડો.

નદી—ડુરો અને ટેગસ એ પશ્ચિમમાં પોર્ટુગાલમાં થઈ આટલાંટિક મહાસાગરને મળે છે અને માંઝનરીઝ વગેરે છે.

ભુશીર—ઓર્ટીગલ ફીનીસ્ટર ટફાલગર અને કૃઝ

બંદર—બાર્સીલોના વાલેન્શિઆ કેડીજ કોરૂના અને માલગા વગેરે

શહેર—માંડ્રીડ રાજધાની માઝનરીઝનદીપર છે

બીજાં શહેર—ટોલીડો સાલામાંકા સારાગોસા સેવીલ્લ અને ગ્રાનેડા વગેરે છે

નીપજ | ઊન દ્રાક્ષનોદારૂ મેવો વગેયે

ખનીજ—લોઢું ત્રાંબુ: વગેરે

૪ પોર્ટુગાલં (૧૦ પ્રગણાં છે.)

હદ—પૂર્વ અને ઉત્તરે સ્પેન; પશ્ચિમે અને દક્ષિણે આટલાંટિક મહાસાગર છે.

નદી—ડુરો અને ટેગસ.

ભુશીર—સેંટવિન્સેંટ સાંટામેરીઆ અને રોકા

શહેર—લીસ્બોન એ રાજધાની ટેગસ નદી ઉપર છે ઓપોર્ટો તે માં દ્રાક્ષનો દારૂ થાય છે કોઇમ્બ્રા તેમાં પાઠશાળા છે

નીપજ—દ્રાક્ષનો દારૂ, ઊન, બદામ, નારંગી, ઈત્યાદી

૫ બેલજ્યમ (૯ પ્રગણાં છે)

હદ—ઉત્તરે હોલાંડ; પશ્ચિમે ઉત્તર સમુદ્ર દક્ષીણે ફ્રાન્સ અને પૂર્વે જર્મની

નદી—મ્યુસ શેલ્ટ અને સીન   **બંદર**—ઓસ્ટેન્ડ

શહેર—બ્રસેલ્સ એ રાજધાનીનું શહેર સીન નદી ઉપરછે આન્ટવર્પ એ વેપારનું મથક છે લીએજમાં ઘડીઆળો સારાં બને છે વાટરલુ એ ઠેકાણે ૧૮૧૫માં આર્થર વેલેસ્લી એ નેપોલીઅન બોનાપાર્ટને હરાવ્યો

બીજાં શહેર માલીન્સ ઘેન્ટ વગેરે

નીપજ—સુતરાઉ, અને ઊનનું કાપડ, લોઢાનોસામાન ઘડીઆળ શણ, કોયલા, વગેરે

૬ હોલાંડ (નેધર્લાંડ) (૧૧ પ્રગણાં છે)

હદ—ઉત્તરે અને પશ્ચિમે ઉતર સમુદ્ર દક્ષીણે અને બેલજીઅમ, પૂર્વે જર્મની

નદી—મ્યુસ (માસ) હાઇન અને શેલ્ટ ત્રણ જર્મન સમુદ્રને મળે છે

બેટ—વાલકેરન અને ટેકસલ

શહેર—આમ્સ્ટર્ડામ એ રાજધાની હાઇન નદી પર છે હેગમાં સરકારી કચેરી તથા પાઠશાળા છે રોટર્ડામ મ્યુસ નદી ઉપર વેપારી સ્થળ છે લેડન યુટ્રેક્ટ અને ગ્રોનીંગનમાં પાઠશાળા છે

નીપજ—માછલાનુંતેલ, શણ, ને ઉનનું કાપડ, ઢોર વગેરે

૭ જર્મની (૨૬ પ્રગણાં છે)

હદ—ઉત્તરે બાલટિકસમુદ્ર ડેનમાર્ક ને જર્મન સમુદ્ર પશ્ચિમે હોલાંડ ફ્રાન્સ ને બેલજીઅમ દક્ષીણે સ્વીટઝર્લાંડ ને આસ્ત્રીઆ પૂર્વે રૂશીઆ

ભાગ—પ્રુશીઆ સાકસની બવેરીઆ અને વર્ટેમ્બર્ગ છે

પર્વત—આલ્પ્સ

બેટ—રૂગન

પાઠશાળા—ગોટિંગન મ્યુનીચ લીપઝીક હાલ અને બર્લીન

સ્વતંત્રશહેર—હામ્બર્ગ લ્યુબેક બ્રેમેન વગેરે

નદી—વિસ્ટુલા ઓડર હાઇનિ એલ્બ વીસર સ્પ્રી ડાન્યુબ મેઈનિ મોઝેલ સાલ ટ્રેંવ વગેરે

બંદર—ડાંન્ટઝીક સ્ટેટીન લ્યુબેક કોનીંગ્સબર્ગ આલ્ટોના હામ્બર્ગ બ્રેમેન વગેરે

શહેર—બર્લીન રાજધાની સ્પ્રી નદીને કાંઠે છે બ્રેસ્લો ફ્રાંકફોર્ટ સ્ટેટીન ઓડર નદી ઉપર ડાંન્ટઝીક વિસ્ટુલા નદી ઉપર વેપારનું સ્થળ છે ડ્રેસડન સાકસનીની રાજધાની મ્યુનીચ બવેરીઆની સ્ટટગાર્ટ વર્ટેમ્બર્ગની રાજધાની બાલ સ્ટ્રાસબર્ગ કોલોન હાઇનિ નદી ઉપર મેટસ મોઝેલ નદી ઉપર ફ્રાંકફોર્ટ મેઈનિ નદી ઉપર બ્રેમેન વિસરનદી ઉપર

બીજાંશહેર—લ્યુબેક હાલ કીલ લીપઝીક વગેરે

નીપજ—ઊન, શણ, ભીંડી અંબર, સાગનાં લાકડાં, લોઢું, સોનું ત્રાંબુ, રૂપું, કેરોસીન તેલ વગેરે

૮ ડેનમાર્ક [૬ પ્રગણાં છે]

હદ—ઉત્તરે ને પશ્ચિમે ઉત્તર સમુદ્ર; પૂર્વે બાલટિક સમુદ્ર; અને દક્ષિણે જર્મની.

બેટ—ઝીલાંડ, ફ્યુનેન, લાલાંડ, ફેરો, એસલાંડ, વગેરે.

દ્વીપકલ્પ—જટલાંડ **અખાત**—લીમ્ફ્યોર્ડ

ભૂશીર—સ્કા **જવાળામુખીપર્વત**—હેકલા (એસલાંડમાં)

સામુદ્રધુની—સૌંડ ઝીલાંડને સ્વીડન વચ્ચે; ગ્રેટબેલ્ટ ઝીલાંડ ને ફ્યુનેન વચ્ચે; લિટ્ટાલબેલ્ટ ફ્યુનેનને સ્લેસ્વિગની વચ્ચે કાટીગાટ

સ્વીડનને ઝીલાંડની વચ્ચે; સ્કાગરાક જટલાંડને નોર્વેની વચ્ચે

શહેર—કોપનહેગન રાજધાની અને એલ્સીનોર

નીપજ—ઢોર, માછલાં ધાન્ય, અને વ્હેલનું તેલ

૯ સ્વીડન ને નોર્વે

સ્વીડનનાં પ્રગણાં ૩ છે અને નોર્વેનાં ૬ પ્રગણાં છે

સ્વીડન

હદ—ઉત્તરે રૂશીઆ; પૂર્વે અને દક્ષીણે બાલટિકસમુદ્ર; અને પશ્ચિમે નોર્વે છે

બેટ—ગોથલાંડ અને ઓલાંડ,

શહેર—સ્ટાકહોમ મીલર સરોવરને કાંઠે રાજધાની છે અપસલામાં પાઠશાળા છે ગોટનબર્ગ વેપારી બંદર છે. ટેનીમોરા લોઢાની ખાણો માટે પ્રખ્યાત છે. કાર્લસ્કોના નૌકાસ્થળ છે ફાલન ત્રાંબાની ખાણો છે

ખનીજ—લોઢુ ત્રાંબુ રૂપું **નીપજ**—માછલાં લાકડાં ઇત્યાદી

નોર્વે.

હદ—ઉત્તરે ઉત્તર મહાસાગર, પૂર્વે સ્વીડન, દક્ષીણે કાટીગાટ, અને પશ્ચિમે આટલાંટિક મહાસાગર છે

પર્વત—કોલન અને ડોફ્રફીલ્ડ છે

બેટ—લોફોડન માછરો

ભૂશીર—ઉત્તરકેપ, નોર્ડકીન ને નેઝ

શહેર—ક્રીસ્તીઆંના એ રાજધાની છે હામરફેસ્ટ સૌથી ઉત્તરે

છે તેમાં ઉનાળામાં બે માસ સુધી સૂર્ય આથમતો નથી બર્ગન એ વેપારનું મોટું બંદર છે.

નીપજ—માછલાં અને ખનીજ

૧૦ રૂશીઆ (૫૩ પ્રાંત છે.)

હદ—ઉત્તરે ઉત્તર મહાસાગર પુર્વે યુરલ પર્વત યુરલ નદી ને કાસ્પીઅન સમુદ્ર; દક્ષીણે કાકેસસ પર્વત, ને કાળો સમુદ્ર, પશ્ચિમે બાલ્ટીક સમુદ્ર, જર્મની તથા આસ્ત્રીઆ છે

પર્વત—કાકેસસ અને યુરલ

અખાત—બોથનીઆ, ફીનલાંડ, રેગા, આર્ખેંજલ, ઓનીગા, અને પેરીકાપ.

સરોવર—લાડોગા, ઓનીગા, અને ઇલ્મેન.

સંયોગીભૂમી—પેરીકાપ રૂશીઆને ક્રીમીઆ વચ્ચે.

સામુદ્રધુની—કર્ટકની (યેનીકેલ) આઝોફ ને કાળા સમુદ્ર વચ્ચે.

નદી—ઉત્તરદ્વીના, પશ્ચિમદ્વીના, નીવા, વિસ્ટુલા, પેચોરા નીપર ડોન, વોલગા, અને યુરલ,

બંદર—રેગા, આર્ખેંજલ, ઓડેસા, સેબાસ્તપોલ, અને અસ્ત્રાખાન વગેરે છે

શહેર—સેંટપીટર્સબર્ગ એ રાજધાનીનું શહેર મહાન પીતરશાહે વસાવ્યું મોસ્કો એ જૂની રાજધાની મોસ્કાવા નદીપર છે વાર્સા વિસ્ટુલા નદીપર પોલાંડની રાજધાની છે

બીજાં શહેર—ક્રોન્સ્ટાટ, ટુલા, કાસાન, સારાતોફ વગેરે,

રાજાને ઝાર કહે છે,

નીપજ—શણ, ભીંડી, અનાજ, તેલ, વગેરે,

ખનીજ—તાંબુ, સોનું, લોઢું, અને સિંધવ,

૧૧ આસ્ત્રીઆ અને હુંગરી.

પ્રગણાં આસ્ત્રીઆમાં (૧૨) તથા હુંગરીમાં (૫) છે.

હદ—ઉત્તરે રૂપીઆ, અને જર્મની; પૂર્વે રૂપીઆ; દક્ષીણે તુર્કસ્તાન, અને આદ્રીઆટીક સમુદ્ર, પશ્ચિમે જર્મની, સ્વીટઝર્લાંડ, ને ઈટાલી છે,

પર્વત—આલ્પ્સ અને કાર્પેથીઅન છે,

સરોવર—બાલેટનસી અને ન્યુસીડલરસી,

નદી—ડાન્યુંબ, ઈન, ડ્રેવ, સેવ, અને થીસ છે,

શહેર—વીએના એ ડાન્યુબનદીપર આસ્ત્રીઆની રાજધાની છે, પ્રેસ્થ ડાન્યુબ નદીઉપર હુંગરીની રાજધાની પ્રેસબર્ગ અને બ્યુડા (ઓ-ફેન) ડાન્યુબ નદી ઉપર છે; પ્રેગ બોહીમીઆ પ્રાંતની રાજધાની ઇન્સ્બ્રક તીરલ પ્રાંતમાં પાઠશાળા માટે પ્રખ્યાત છે, ત્રીએસ્ટ વેનીસના અખાતને કાંઠે બંદર છે ક્રાકો વિસ્ટુલા નદી ઉપર છે,

નીપજ—ખનીજ, કોયલા,મીઠું વગેરે,

૧૨ સ્વીટઝર્લાંડ (૨૨ પ્રગણાં છે.)

હદ—ઉત્તરે જર્મની; પૂર્વે આસ્ત્રીઆ, દક્ષિણે ઈટાલી; અને પશ્ચમે ફ્રાન્સ છે,

પર્વત--આલ્પ્સ તેના મોંટરોઝા અને મોંટબ્લેન્ક નામે બે શીખર છે,

નદી—રોન, -હાઈન, આર, અને ડાન્યુબ,

સરોવર—કોન્ટસ્ટન્સ, જીનીવા, ઝયુરીચ, અને લુસર્ન છે,

શહેર—બર્ન એ રાજધાનીનું શહેર આર નદીપર છે, જીનીવા ર્‌હોન નદીઉપર ઘડીઆળ ને ઘરેણાં સારાં બને છે, બેસલ (બાલ) રેશમના વેપારને માટે પ્રખ્યાત છે, તે હાઇન નદીપર છે ઝયુરીચ એ વિદ્યાલયનું સ્થળ ઝયુરીચ સરોવરને કાંઠે છે,

નીપજ—ઊન, રેશમ, ભરત કામ, ઘડીઆળ, અને ઘરેણાં.

૧૩ ઈટાલી (૬૯ પ્રગણાં છે.)

હદ—ઉત્તરે સ્વીટઝર્લાંડ અને આસ્ત્રીઆ; પૂર્વે આદ્રીઆટીક સમુદ્ર; દક્ષીણે ભૂમધ્ય સમુદ્ર, પશ્ચિમે ભૂમધ્ય સમુદ્રને ફ્રાન્સ છે.

પર્વત—આલ્પ્સ, આપીનૈસ, વીસુવીયસ, અને એટના, છેલ્લા બે જવાળામુખી છે,

નદી—પો, આડીજ, આર્નો, અને ટૈબર,

બેટ—સીસીલી, સાર્ડીનીઆ, લીપારી, એલ્બા, માલ્ટા, ગોઝો ને કોમીનો, તેમાં છેલ્લા ત્રણ અંગ્રેજને તાબે છે,

ભૂશીર—લ્યુકા, સ્પાર્ટીવેન્ટો, ને પાસ્સારો છે,

સામુદ્રધુની—ઓટ્રાંટો, મેસીના, ને બોનીફેશીઓ,

અખાત—જીનોઆ, ટોરાંટો, ને વેનીસ,

સરોવર—ગાર્ડા, કોમો, માજીઓરી,

સ્વતંત્ર શહેર—બોલોના, પાર્મા, મેસીના, ને સાનમેરીનો,

બંદર—જીનોઆ, નેપલ્સ, બ્રીન્ડીસી, લેગહોર્ન, વેનીસ, પાલર્મો, ને મેસીના વગેરે,

શહેર—રોમ રાજધાનીનું શહેર દુનીઆમાં જુના શહેરોમાંનું છે, તેમાં રોમન કાથલીક ધર્મનો પોપ રહે છે, મીલાનલાંબડી પ્રાંતની રાજધાની; પાલર્મો સીસીલીની રાજધાની, ફ્લોરેન્સ આર્નો નદી ઉપર છે. પાડુઆમાં પાઠશાળા છે,

નીપજ—મેવો, આરસ, તેલ, દારૂ, રેશમ, ગંધક, વગેરે

૧૪ તુર્કસ્તાન (૮ પ્રગણાં છે)

હદ—ઉત્તરે આસ્ત્રીઆ; પૂર્વે કાળોસમુદ્ર; દક્ષીણે આર્કીપેલેગો; સમુદ્રઅને ગ્રીસ, અને પશ્ચિમે આદ્રીઆટીકસમુદ્ર છે

સ્વતંત્રપ્રાંત—માંટીનીગ્રો, રોમાનીઆ, અને સર્વીઆ.

પર્વત—બાલ્કન, ઓલીમ્પસ, અને કાર્પેથીઅન.

નદી—ડાન્યુબ, સેવ, અને પૃથ.

અખાત—સોલોનીકી

બેટ—ક્રીટ(કાંડીઆ)અને લેમનોસ.

સામુદ્રધુની—ડાર્ડનલ્સ અને બાસફરસ

શહેર—કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ એબાસફરસન સમુદ્રધુની ઉપર રાજધાનીનું શહેર કોન્સ્ટન્ટાઈન પાદશાહે ઇ-સ. ૩૩૦માં વસાવ્યું, આડ્રીઆનોપલ વેપારની જગ્યા છે, બુચરેસ્ટ રોમાનીઆ પ્રાંતની રાજધાની; ગાલીપોલી ડાડનલ્સની સામુદ્રધુની ઉપર છે બેલગ્રેડ સર્વીઆ પ્રાંતની રાજધાની; કેટારો મોંટીનીગ્રોની રાજધાની

બીજાંશહેર—શુમલા, વાર્ના સાલોનીકી વગેરે.

૧૫ ગ્રીસ.

ગ્રીસ —ઉત્તરે તુર્કસ્તાન પૂર્વે આર્કીપેલેગોસમુદ્ર દક્ષીણે અને પશ્ચિમે ભૂમધ્યસમુદ્ર

ભાગ—૧ગ્રીસનો ઉત્તરભાગ ૨મોરીઆ ૩દ્વીપો

પર્વત—પાર્નાસસ **ભૂશીર**—માટાપાન

દ્વીપકલ્પ—મોરીઆ **અખાત**—પત્રારા, ઇજીના, લીપાંટો.

સંયોગીભૂમી—કોરીંથની ગ્રીમ ને મોરીઆની વચ્ચે

બંદર—આથેન્સ, નોપ્લીઆ, અને પત્રારા.

શહેર—આથેન્સ રાજધાની.

બીજાંશહેર--કોરીંથ સ્પાર્ટા અને કોર્ફુ.

નીપજ—તેલ અને સીસું વગેરે

સાલવાર બનાવ નીચે પ્રમાણે.

૫૭૦ મહમદપેગંબરનો જન્મ થયો.

૬૩૨ મહમદપેગંબરનું મરણ થયું.

૬૩૬ ઉસ્માને મુંબાઈ ઇલાકાને લગતાં બદરો ઉપર એક સેના મોકલી હતી.

૭૧૨ મહમદકાસમ સીંધપર ચઢી આવ્યો.

૭૧૪ „ „ મરણ પામ્યો

૯૬૨—આલ્પ્તગીન ગાદીએ બેઠો

૯૯૭—અલપ્તગીન મરણ પામ્યો ને સબક્તગીન ગાદીએ બેઠો

૯૯૭ સબક્તગીનનું મરણ, ને સુલતાન મહમદ ગાદીએ બેઠો.

૧૦૦ સુલતાન મહમદે લાહોરના રાજા જયપાળ ઉપર ચડાઈ ક-રીને તેને હરાવ્યો.

૧૦૦૪ સુલતાન મહમદે ભાટીઆના રાજા ઉપર ચડાઇ કરીને તેને હરાવ્યો.

૧૦૦૮ „ „ લાહોરના રાજા અનંગપાળને હરાવ્યો.

૧૦૧૦ „ „ મુલતાનપર સ્વારી કરી.

૧૦૧૧ „ „ થાણેશ્વર ॥

૧૦૧૭ „ „ મથુરાંપર સ્વારી કરી તે શહેર લૂંટયું.

૧૦૨૩ „ „ લાહોરના રાજા ત્રીજા જયપાળને હરાવ્યો.

૧૦૨૪ „ „ સોમનાથ ઉપર.સ્વારી કરી ભીમદેવને હરાવ્યો

૧૦૩૦ સુલતાન મહમદ મરણ પામ્યો ને મસાઉદ ગાદીએ બેઠો.

૧૧૭૬ શાહબુદીને પંજાબપર સ્વારી કરી.

૧૧૭૮ શાહબુદીને ભોળાભીમ ઉપર સ્વારી કરી તેમાં પોતે હાર્યો.

૧૧૮૬ ઘીજની વંશની નામની ગાદી નાશ પામી. મહમદ ગોરીએ (શાહબુદીને) લાહોર જીત્યું.

૧૧૯૧ શાહબુદીને દીલ્લીના રાજા પૃથુરાજ ઉપર સ્વારી કરી તેમાં પોતે હાર્યો.

૧૧૯૩ શાહબુદીને દીલ્લીના રાજા પૃથુરાજ ઉપર સ્વારી કરીતેને પાણીપતના મેદાનમાં હરાવ્યો

૧૧૯૪ શાહબુદીને કનોજના રાજા જયચંદ્ર ઉપર ચડાઈ કરી તેને હરાવ્યો

૧૧૯૫ શાહબુદીને ગ્વાલીઅર ઉપર સ્વારી કરી તેમાં ફતેહ થઈ ને કુતુબુદીને ગુજરાત જીત્યું

૧૧૯૯ શાહબુદીનના સુબા બખ્તીઆર ખીલજીએ અયોધ્યા ને બહાર જીતી લીધાં

૧૨૦૨ ગ્યાસુદીન મરણ પામ્યો શાહબુદીન ગાદીએ બેઠો અને શાહબુદીને ખારીજમના બાદશાહ ઉપર સ્વારી કરી તેમાં પોતે હાર્યો

૧૨૦૩ શાહબુદીને બંગાળાના રાજા લક્ષમણસેનને હરાવી તેનું રાજ લીધું ને ગક્કર લોકે પંજાબ જીતી લીધું

૧૨૦૬ શાહબુદીનનું મરણ ને કુતુબુદીને ગુલામવંશ સ્થાપ્યો

૧૨૨૫ અલ્તમસે સીંધ તથા બંગાળા જીત્યાં

૧૨૧૭—જંઘીસખાં ચંઢી આવ્યો

૧૨૩૧—અલ્તમશે માળવા જીતી ઉજ્જનનું મહાકાલેશ્વરનું દેરૂં તોડ્યું

૧૨૩૬—અલ્તમસનું મરણ ને રૂકનુદીન તથા રજીઆબેગમનું ગાદીએ બેસવું

૧૨૮૭—બુલબુન મરણ પામ્યો ને કૈકુબાદ ગાદીએ બેઠો

૧૨૯૦—કૈકુબાદ મરણ પામ્યો ને જલાલુદીને ખીલજીવંશ સ્થાપ્યો

૧૨૯૫—જલાલુદીનનું મરણ ને અલાઉદીનખુની ગાદીએ બેઠો

૧૩૦૦—અલાઉદીને રણસ્થંભોરનો કીલ્લો લીધો

૧૩૦૩—અલાઉદીને ચીતોડ ઉપર સ્વારી કરી તેમાં રજપુતો હાર્યા ને મલેક કાફુરને વરંગુળ જીતવા મોકલ્યો

૧૩૦૯—મલેક કાફુરે તૈલંગણ ઉપર સ્વારી કરી તેની રાજધાની વરંગુળ જીતી લીધું.

૧૩૧૦—મલેક કાફુરે કાર્ણાટક જીતી લીધું.

૧૩૧૨—અલાઉદીનખુનીએ ઠેઠ રામેશ્વર સુધીનો મુલક કબજે કર્યો.

૧૩૧૫— ॥ ॥ મરણ પામ્યો

૧૩૨૦—મુબારક તથા ખુસરૂ મરણ પામ્યા ને ગ્યાસુદીન તઘલખે તઘલખ વંસની સ્થાપના કરી.

૧૩૨૫—ગ્યાસુદીન મરણ પામ્યો, ને મહમદ તઘલખ (ગાંડો) ગાદીએ બેઠો.

૧૩૩૮—મહમદ તઘલખના ભત્રીજાએ માળવામાં બંડ ઉઠાવ્યુ. તેની ચામડી ઉતરડી નંખાવી.

૧૩૩૯—મહમદ તઘલખના વખતમાં પંજાબના સુબાએ બંડ ઉઠાવ્યું તેને ગરદન માર્યો.

૧૩૪૦—બંગાળામાં બંડ ઉઠયું તે સમ્યું નહીં.

૧૩૪૪—કર્ણાટક ને તૈલંગણના હીંદુરાજા સ્વતંત્ર થયા.

૧૩૪૭—ગુજરાતના સુબાએ બંડ ઉઠાવ્યું, દક્ષીણમાં બેદરમાં બંડ જાગ્યું, ને હસનગંગુ સરદારે બ્રાહ્મણી વંશની સ્થાપના કરી.

૧૩૫૧—મહમદ તઘલખ ઠાઠ્ઠામાં મરણ પામ્યો, ને ફીરોજુદીન ગાદીએ બેઠો.

૧૩૮૮—ફીરોજૂદીન મરણ પામ્યો.

૧૩૯૮—મહમદતઘલખ બીજાના વખતમાં તૈમુર ચઢી આવ્યો.

૧૪૧૨— ॥ ॥ મરણ પામ્યો ને સરદાર દોલતખાન ગાદીએ બેઠો.

૧૪૧૪—સૈયદ વંશની સ્થાપના થઈ. ખીરજખાં ગાદીએ બેઠો.

૧૪૫૦—સૈયદ વંશની આખર આવીને લોદી વંશની સ્થાપના થઈ, ને બહીલોલખાં ગાદીએ બેઠો.

૧૪૮૯—અદીલશાહે વીજાપુરમાં રાજ્ય સ્થાપ્યું.

૧૪૯૦—નિજામશાહીએ અહમદ નગરમાં ગાદી કરી.
૧૪૯૭—બાબરે તેના કાકાને હરાવી સમરકંદ લીધુ.
૧૫૦૪—બાબરે કાબુલ લીધું.
૧૪૯૨—કોલંબસે અમેરીકા ખંડ શોધી કાઢયો.
૧૪૯૮—વાસ્કોડીગામા પહેલી વાર હીંદમાં આવ્યો.
૧૫૦૨— ,, ,, બીજી ,, ,,
૧૫૦૩—આલ્ફોન્સો આલ્બુકર્ક નામે પોર્તુગીઝ સરદાર હીંદમાં આવ્યો;
૧૫૦૯—આલ્બુકર્ક ગવર્નર થયો.
૧૫૧૦—આલ્બૂકર્કે દીવ: જીતી લીધું.
૧૫૧૫—વાસ્કોડીગામા ત્રીજીવાર આવ્યો.
૧૫૨૪— ,, ગોવા ,, ,, ને તે મરણ પામ્યો.
૧૫૨૬—બાબરે પાણીપતના મેદાનમાં ઇબ્રાહીમ લોદીને હરાવી રાજ લીધું.
૧૫૨૭—સીકરીની લડાઇ બાબરે સંગરાણાને હરાવ્યો, વાસ્કોડીગામા મરણ પામ્યો, ચૈતન્ય દેવલોક પામ્યા.
૧૫૨૮—બાબરે ચદેરીના રાજા મેદનીરાયને હરાવીને રાજ લીધું.
૧૫૩૦—બાબર મરણ પામ્યો ને હુમાયું ગાદીએ બેઠો.
૧૫૩૫—હુમાયુએ ગુજરાતના રાજા બહાદુરશાહને હરાવી ચાંપાનેર લીધું.
૧૫૩૯—બકસરની લડાઈ શીરશાહે હુમાયુને હરાવ્યો.
૧૫૪૦—કનોજની ,, ,, ,,
૧૫૪૫—શીરશાહ કલીંજર જીતતાં મરણ પામ્યો.
૧૫૫૬—પાણીપતના મેદાનમાં બહેરામે હેમુને હરાવ્યો. હુમાયું મર-

ણુ પામ્યો, અકબર ગાદીએ બેઠો.

૧૫૫૮—માં પોર્ટુગીઝને દમણ મળ્યું

૧૫૬૦—અકબરે પોતાનો હુકમ માનવાની દુવાઇ ફેરવી

૧૫૬૫—તાલીકોટનો સંગ્રામ થયો

૧૫૬૮—અકબરે ચીતોડ લીધું ને ઉદયસીંહે ઉદેપુર વસાવ્યું

૧૫૭૨—અકબરે માળવા લીધો

૧૫૭૩—અકબરે ગુજરાતના રાજા ત્રીજા મુજફરને હરાવી ગુજરાતનું રાજ્ય લીધું

૧૫૭૪—ટોડરમલે ઓઢીઆ પ્રાંત લીધો

૧૫૭૬—હલદીઘાટની લડાઇ થઇ પણ પ્રતાપસીંહ મુગલોને નમ્યો નહીં ને બંગાળાના દાઉદનામે સરદારને ટોડરમલે હરાવ્યો

૧૫૭૯—સ્ટીવન્સનામે અંગ્રેજ પહેલવહેલો હીંદમાં આવ્યો

૧૫૮૦—સ્પેન ને પોર્ટુગાલનું રાજ્ય જોડાઇ ગયું

૧૫૮૩—ફીચ ન્યુબેરી ને લીડસનામે ત્રણ વેપારી હીંદમાં આવ્યા

૧૫૮૫—અકબરનો ભાઇ હકીમ મરણ પામવાથી કાબુલ તાબે થયું

૧૫૮૬—અકબરે કાશ્મીર જીતી લીધું

૧૫૯૨—અકબરે સીંધ લીધું માનસીંહે ઓઢીઆ તાબે કર્યો ને અકબરે કંદહાર તાબે કર્યું

૧૫૯૬—હોટમાને કેપઓફ ગુડહોપનો માર્ગ શોધી કાઢયો.

૧૫૯૯—અહમદનગરના લશ્કરે ચાંદબીબીને દગાથી મારી.

૧૬૦૦—યુસફજી લોકના સરદાર જલાલ ને માનસીંહ તથા ટોડરમલે માર્યો, ઇલીઝાબેથ પાસેથી વેપાર કરવાની સનંદ લીધી.

૧૬૦૨—અંગ્રેજ લોકોની એક કંપનીહીંદુસ્તાનના પૂર્વ તરફના બેટમાં

વેપાર કરવા લાગી, ને વલંદાની બધી કંપની જોડાઈ ગઈ.

૧૬૦૩—સલોમે અબૂલ ફ્જલને માર્યો.

૧૬૦૪—ફ્રેન્ચની પહેલી કંપની ઉભી થઈ.

૧૬૦૫—વલંદાએ આમ્બોયના બંદર લઇ ત્યાં રાજધાની કરી. અકબર મરણ પામ્યો, ને જહાંગીર ગાદીએ બેઠો.

૧૬૧૦—અંગ્રેજ લોકોએ મછલીપટ્ટણમાં કોઠી ઘાલી.

૧૬૧૧—જહાંગીરે નુરજહાં સાથે લગ્ન કર્યું, અંગ્રેજોએ સુરતમાં કોઠી ઘાલી, ખંભાત બંદરેથી માલ ભર્યો, ને ફ્રેંચોએ બીજી કંપની સ્થાપી,

૧૬૧૨—જહાંગીરના દીકરા ખુરમે ઉદેપુરના રાણા અમરસીંહને હરાવ્યો, તેથી તેને શાહનો ખેતાબ આપ્યો.

૧૬૧૪—મલીકબરને તાબે કરવા સારૂ જહાંગીરે ફાજ મોકલી પણ તેમાં કાંઇ વળ્યું નહી, ડેન લોકે પહેલી કંપની સ્થાપી,

૧૬૧૫—જહાંગીરના દરબારમાં ઈંગ્લાંડથી સર ટામસરો નામે વકીલ આગ્રે આવ્યો હતો; કપ્તાન બેસ્ટે તાપી નદીના મુખ આગળ પોર્ટુગીઝ લોકના વહાણનો પરાભવ કર્યો વેપાર કરનારી ફ્રેંચોએ ત્રીજી કંપની સ્થાપી.

૧૬૧૬—અંગ્રેજોએ બેન્ડમાં કોઠી ઘાલી.

૧૬૧૯—વલંદા લોકોએ જાવાના બટેવીઆ શહેરમાં રાજધાની કરી.

૧૬૨૧—જહાંગીરનો પુત્ર ખુશરૂ મરણ પામ્યો.

૧૬૨૩—આમ્બોઈનાની કતલ થઇ શાહજહાંએ જહાંગીરના સામું બડ કર્યું

૧૬૨૬—મલીકંબર મરણ પામ્યો, મહોબતખાંએ જહાંગીરને તથા

નુરજહાંને કેદ કર્યાં, અગ્રેજોએ આર્મો ગામમાં કોઠી ઘાલી.

૧૬૨૭—જહાંગીર મરણ પામ્યો, શાહાજહાં ગાદીએ બેઠો, શીવાજીનો જન્મ થયો.

૧૬૨૮—શાહાજહાંએ શહરીઆરને મારી નાખ્યો.

૧૬૨૯—ખાંજહાં લોદીએ શાહાજહાં સામે બંડ ઉઠાવ્યું.

૧૬૩૦—અહમદનગરનુ રાજ્ય મુગલ રાજ્ય સાથે જોડાઈ ગયુ.

૧૬૩૧—શાહાજહાં એ બંગાળામાં પોર્ટુગીજ થાણું લઇ લીધાં.

૧૬૩૫—વલંદાએ ફાર્મોસા બેટ લીધો.

૧૬૩૭—શાહાજહાંએ અહમદનગર ખાલસા કર્યું.

૧૬૩૯—અંગ્રેજ લોકે ફોર્ટસંટજ્યોર્જનો કીલ્લો બાંધ્યો.

૧૬૪૦—વલંદાએ મલાકા જીતી લીધુ પોર્ટુગાલ સ્પેનથી જૂદુ પડ્યુ અંગ્રેજ લોકે હુગલીમાં કોઠી ઘાલી.

૧૬૪૨—અંગ્રેજ લોકે બાલાસોરમાં કોઠી ઘાલી ફ્રેન્ચોએ વેપાર કરનારી ચોથી કંપની સ્થાપી.

૧૬૪૪—ફ્રેન્ચોએ વેપાર કરનારી પાંચમી કંપની સ્થાપી.

૧૬૪૫—અંગ્રેજોએ ડેન લોકોનાં ત્રાંકવીબાર ને શ્રીરામપુર નામે બે સંસ્થાન વેચાણુ લીધાં; બાઉટ નામે અગ્રેજે શાહજહાં પાસેથી પોતાના પગાર પેટે કેટલાક હક કંપનીને અપાવ્યા.

૧૬૪૬—નુરજહાં મરણ પામી.

૧૬૪૭—વલદા પલાર નદીને કાંઠે સાદ્રાસ શહેરમાં વેપાર કરતા.

૧૬૫૧— ,, એ આફ્રિકા અને પશ્ચિમ કાંઠે એક સંસ્થાન વસાવ્યું.

૧૬૫૨— ,, મદ્રાસની પાસે પુલીકટમાં કોઠી નાંખી.

૧૬૫૩—મદ્રાસ સ્વતંત્ર ઇલાકો બન્યો.

૧૬૫૭—શાહજાહાં માંદો પડયો; બેદરનુ રાજ્ય મુગલ રાજ્ય સાથે જોડાઇ ગયું; કાષીની લડાઇ દારાએ સુજાને હરાવ્યો; આગ્રાની લડાઇ ઔરંગજેબે દારાને હરાવ્યો ઉજ્જનની લડાઈ મોરાદ તથા ઔરંગજેબેજ સવંતસીંહને હરાવ્યો.

૧૬૫૮—ઔરંગજેબે શાહજહાંને કેદ કરી પોતાના નામની દુવાઇ ફેરવી વલંદા લોકે લંકામાં પોર્ટુગીઝ તાબાનો જાફનાપટ્ટણ કીલ્લો લીધો.

૧૬૫૯—શીવાજીએ વિજાપુરના સરદાર અફઝુલખાનને દગાથી માર્યો કજવા પાસે ઔરંગજેબે સુજાને હરાવ્યો વલંદાએ પોર્ટુગીઝને મકકાસરમાંથી હાંકી કાઢયા.

૧૬૬૦—સુજા આરાકાન આગળ મરણ પામ્યો.

૧૬૬૧—ઔરંગજેબે મુરાદને મારી નાંખ્યો.

૧૬૬૨—શીવાજીએ ઔરંગજેબના મામા સાઇસ્તખાંને જખમી કર્યો ને પોર્ટુગાલની પાસેથી મુંબાઈ બેટ અંગ્રેજને પહેરામણીમાં મળ્યો.

૧૬૬૩—શીવાજીએ સુરત લુટયું.

૧૬૬૪—શાહજી મરણ પામ્યો; ને શીવાજી ગાદીએ બેઠો, વલંદાએ પોર્ટુગીજના કાલીકટ ને કોચીન લીધાં.

૧૬૬૫—શીવાજીએ ઔરંગજેબને વિજાપુર જીતવામાં મદદ આપી.

૧૬૬૬—શીવાજી તથા તેનો પુત્ર ઔરંગઝેબના કેદખાનામાંથી નાશી છુટયા,

૧૬૬૮—શીવાજીએ વીજાપુર અને ગોવળકાંડાના રાજા પાસેથી ખંડણી લીધી, તથા શાહજહાં મરણ પામ્યો, મુંબાઇ બેટ ચાર્લસે વરસે સો રૂપીઆ લેવા કરી કંપનીને આપ્યો.

૧૬૭૦—શીવાજીએ સુરત બીજી વાર લૂંટયું; વેપાર કરનારી ડેન લોકોએ બીજી કંપની સ્થાપી

૧૬૭૪—શીવાજીએ રાયગઢમાં રાજ્યાભિષેક કરાવી પોતાના તોલ જેટલું સોનું દાન કરાવ્યું ફ્રેન્ચ સરદાર માર્ટાને પાંડીશરી વસાવ્યું.

૧૬૭૬—શીવાજીએ કર્ણાટક લગીનો મુલક ખાલસા કર્યો નાગોળમાં બંડ થયું.

૧૬૭૭—જોધપુરનો રાજા જસવંતસિંહે મરણ પામ્યો.

૧૬૮૦—શીવાજી મરણ પામ્યો, શંભાજી ગાદીએ બેઠો.

૧૬૮૧—અંગ્રેજોએ બંગાળાને મદ્રાસથી જુદું કર્યું ને બંગાળાના વેપારીનો ઉપરી મીહાજીસને નીમ્યો.

૧૬૮૬—ઔરંગઝેબે વીજાપૂર જીત્યું, ને નવાબ સાફસ્તખાંએ અંગ્રેજોની વખારોપર હલ્લો કર્યો.

૧૬૮૭—ઔરંગઝેબે ગોવળકાંડા જીત્યું સુરતથી કોઠી ઉપાડી મુ-

ખાઈ ઘાલી.

૧૬૮૮—ફ્રેન્ચ લોકે ચંદ્રનગર વસાવ્યુ.

૧૬૮૯—શંભાજી મરણ પામ્યો; રાજારામ ગાદીએ બેઠો; ને અંગ્રેજ લોકે સરજોન ચાઈલ્ડ નામે અંગ્રેજને હીંદુસ્તાન ખાતાનો ઉપરી નીમ્યો

૧૬૯૧—અંગ્રેજ લોકે ફોર્ટસેંટડેવીડ બાંધ્યો.

૧૭૦૦—ઔરંગજેબે સતારા જીત્યું, અંગ્રેજે ફોર્ટસેંટવીલીયમ બાંધ્યો રાજારામ મરણ પામ્યો, શીવાજી બીજો ગાદીએ બેઠો, અંગ્રેજોએ ઔરંગજેબના પુત્ર આજીમ પાસેથી સુટાન્ટી, ગોવીદપુર, ને કલકત્તા એ ત્રણ ગામ વેચાનાં લીધાં.

૧૭૦૧—અંગ્રેજ એલચી સરવીલીઅમનોરીસે ઔરંગજેબની ભેટ લીધી

૧૭૦૨—હૈદરનો જન્મ થયો

૧૭૦૭—ઔરંગજેબ મરણ પામ્યો; ને શાહઆલમ ગાદીએ બેઠો

૧૭૦૮—શાહુ મુગલ કેદખાનામાંથી છુટો થયો; પોતે પોતાનું રાજ્ય તારાબાઈને હરાવી લીધુ મરેઠી રાજ્યની બે શાખા પડી.

૧૭૦૯—અંગ્રેજ લોકની વેપાર કરનારી બંને કંપની જોડાઇ ગઈ. અને તે ઇસ્ટઈંડીઆ કંપની થઈ

૧૭૧૨—જહાંદારશાહ ગાદીએ બેઠો

૧૭૧૩—ફ્રોકશેર ગાદીએ બેઠો

૧૭૧૪—બાલાજીવિશ્વનાથ પેશ્વા થયો

૧૭૧૬—ફ્રોકશીરે હેમીલટનને જાગીર આપી

૧૭૧૯—ફ્રોકશીર મરણ પામ્યો; મહમદશાહ ગાદીએ બેઠો; ને બાલાજીવિશ્વનાથે મહમદશાહ પાસે દક્ષીણની ચોથ લેવાનુ કબુલ કરાવ્યુ; ને મરેઠી રાજ્યની સ્વતંત્રતા કબુલ કરાવી

૧૭૨૦—બાલાજી વિશ્વનાથ મરણ પામ્યો; ને બાલાજીરાવને પેશ્વાઇ મળી

૧૭૨૩—આસ્ત્રીઆના બાદશાહની મદદથી ઓસ્તેન્ડ કંપની ઉભી થઇ

૧૭૨૪—નીજામ ઉલ્મુલ્ક દક્ષીણમાં સ્વતંત્રપણે રાજ્ય કરવા લાગ્યા

૧૭૨૫—કલાઇવનો જન્મ થયો; ફ્રેન્ચ લોકે માહી વસાવ્યું

૧૭૩૧—પીલાજીએ ગાયકવાડી રાજ્ય સ્થાપ્યું ડુપ્લી હીંદમાં આવ્યો સ્વીડનની કંપની ઉભી થઇ

૧૭૩૨—હેસ્ટીંગ્સનો જન્મ થયો

૧૭૩૩—સ્પેનના રાજા તરફથી એક કંપની ઉભી થઇ.

૧૭૩૪—બાજીરાવે ગુજરાતના સુબા ત્રિઅંબકરાવને ડભોઇની લડાઇમ હરાવ્યો; ને માળવાપર સ્વારી કરી

૧૭૩૬—બાજીરાવે દીલ્લીના બાદશાહને હરાવી કેટલોક મુલક લીધો; ને તેણે અસોફજાને હરાવ્યો

૧૭૩૮—કર્નાલના લડાઈ નાદીરશાહે મુગલોને હરાવ્યો, લોર્ડકાર્નવાલીસનો જન્મ થયો

૧૭૩૯—બાલાજીના પુત્ર ચીમનાજીએ પોર્ટુગીઝ પાસેથી વસાઇ લીધુ .

૧૭૪૦—બાજીરાવ મરણ પામ્યો; ને બાલાજી બીજો પેશ્વા થયો; મુર્શીદકુલીખાંન મરણ પામ્યો; ને અલીવર્દીખાંન બંગાળાનો ધણી થયો .

૧૭૪૧—અંબુરની લડાંઈ મરેઠાએ કર્ણાટકના નવાબ દોસ્તઅલીને માર્યો, મરેઠા લોકે ચંદાસાહેબને સતારામાં કેદ કર્યો.

૧૭૪૨—ડુપ્લી પોંડીશરીનો ગવર્નર થયો; ભોંસલાએ બંગાળાપર ચડાઈ કરી, પણ ત્યાંના નવાબે નસાડયો,

૧૭૪૩—મરેઠાએ માળવા સંપૂર્ણ જીત્યું; તથા ભોંસલાએ ફરી બંગાળાપર ચડાઇ કરી, તેમાં નબાબે તેને ઓઢીઆ પ્રાંત આપ્યો તથા બંગાળાની ચોથ આપવાનુ કબૂલ કર્યું

૧૭૪૪—કલાઇવ હીંદુસ્તાનમાં આવ્યો, અલીમહંમદે ઓઢીઆમાં રાજ્ય સ્થાપ્યું

૧૭૪૬—મદ્રાસની લડાઇ ફ્રેન્ચે કર્ણાટકના નવાબને હરાવ્યો

૧૭૪૭—સરહીંદની લડાઇ મુગલોએ અહમદ દુરાનીને હરાવ્યો

૧૭૪૮—શાહ મરણ પામ્યો; રામરાજા ગાદીએ બેઠો; અહમદશાહ અબદલ્લી હીંદુસ્તાન ઉપર ત્રીજીવાર ચઢી આવ્યો મહમદશાહ મરણ પામ્યો; અહમદશાહ ગાદીએ બેઠો દુપ્લીએ ચંદાસાહેબને છેડાવ્યો; નીઝામ ઉલ્મુલ્ક મરણ પામ્યો; યુરોપમાં એલાશાપેલનો કરાર થવાથી કર્ણાટકનો ૧ લો વિગ્રહ બંધ પડ્યો ને અંગ્રેજોને ડેવીડકોટા મળ્યું

૧૭૫૦–ત્રીચીનોપલીની લડાઈ નાસીરજંગે મુજફ્ફરજંગને હરાવ્યો; અંબુર (૨) લડાઈ દુપ્લીએ અનવરૂદીનને માર્યો

૧૭૫૧—અર્કાટને આર્નીની લડાઈ કલાઇવે રાજા સાહેબને હરાવ્યો દુપ્લીએ દુપ્લીફતેહાબાદ વસાવ્યું બાલાજીપેશ્વાએ પોતાની ગાદી પુનામાં સ્થાપી

૧૭૫૨—કાવરે પાકની લડાઇ કલાઇવેરાજા સાહેબને હરાવ્યો; ચંદાસાહેબને તાંજોરના લશ્કરે મારી નાંખ્યો; કલાઇવ સ્વદેશ ગયો

૧૭૫૩—રાઘોજીભોંસલાએ રાજ્યનો પાયો નાંખ્યો

૧૭૫૪—દુપ્લીને ફ્રાન્સ પાછો બોલાવ્યો; ગોધ્યુગવર્નર આવ્યો; બંને પ્રજા વચ્ચે સલાહ થઇ અહમદશાહ મરણ પામ્યો; આલમગીર બીજો

ગાદીએ બેઠો

૧૭૫૫—રાઘોજીભોંસલા મરણ પામ્યો

૧૭૫૬—સુરાજઉદૌલા બંગાળાનો નવાબ થયો; [illegible] શ્રીરંગપટ્ટણને ઘેરો ઘાલ્યો; સુરાજઔદૌલાએ કાશીમ બજાર લુંટ્યું ને

૧૪૬ અંગ્રેજને બ્લાકહોમમાં પૂર્યા

૧૭૫૭—કલાઇવે ચંદ્રનગર લીધું; અહમદશાહ [illegible] ચોથી વાર ચઢી આવ્યો, પ્લાસીની લડાઇ કલાઇવે સુરાજઉદૈલાને હરાવ્યો, મીરામે સુરાજઉદૌલાને મારી નાંખ્યો; બાજીરાવે કર્ણાટક ઉપર હલ્લો કર્યો; ત્યાંના નવાબ પાસેથી તથા મહીસુરના રાજા પ્રાસેથી ખંડણી લીધી

૧૭૫૮—ગોધ્યું સ્વદેશ ગયો; લાલીગવર્નર થયો; તેણે ફોર્ટસેંટડેવીડ કીલ્લો તોડી નાંખ્યો; અંગ્રેજોમાં કલાઇવ ગવરનર નીમાયો; બાલાજીપેશ્વાના ભાઇ રઘુનાથરાવે પંજાબ ઉપર સ્વારી કરી લાહોર જીત્યું

૧૭૫૯—આલમગીરબીજો મરણ પામ્યો; શાહઆલમ બીજો ગાદીએ બેઠો કર્નલફોર્ડે વલંદાને હરાવ્યા; તેણે ઉત્તર સરકારને મછલીપટ્ટણુલીધાં

૧૭૬૦—મીરજાફરનો દીકરો મીરાન મરણ પામ્યો; વાંદેવાસની લડાઇ સરઇર્કુટે ફ્રેંચ લાલી તથા બુસીને હરાવ્યા, કલાઇવ બીજીવારનો

સ્વદેશ ગયો મીરજાફરને ગાદીએથી ઉઠાડી મુકયો ને મીરકાસમને બેસાડયો; ઉદગીર આગળ સદાશીવભાઉએ નિઝામને હરાવ્યો

૧૭૬૧—પાણીપતની પાંચમી લડાઇ અગ્મદલ્લીએ મરેઠાને હરાવ્યા સદાશીવભાઇ મરણ પામ્યાં બાલાજીપેશ્વા મરણ પામ્યો માધવરાવ ગાદીએ બેઠો હૈદરે નંદરાય પ્રધાનને તથા રાજાને ઉઠાડી મહીસુરનો ધણી થયો અંગ્રેજલોકે પાંડીચરી લીધું થીઆગઢ જીંજીકીલ્લા જીતી લીધા પટણા ૧ લીલડાઈ મેજર કર્નાકે બાદશાહ શાહઆલમને હરાવ્યો અને લાલીસ્વદેશ ગયો

૧૭૬૩—હૈદરે બેદનોરનો કીલ્લે જીતી લીધો અંગ્રેજે મોંગીર લીધું ઘેરીઆની લડાઇ અંગ્રેજ આદમ્સે મીરકાસમને હરાવ્યો દુપ્લી મરણ પામ્યો

૧૭૬૪—પટણા (૨) લડાઈ કર્નકેમીર કાસમ સુજા ઉદદૈલાને શાહઆલમને હરાવ્યા બકસર (૨) લડાઈ મેજરમનરોએ પણ ઉપરના ત્રણ માણુસોને હરાવ્યા નિઝામે પુના લીધુ તેથી બાજીરાવે તેને હરાવ્યો

૧૭૬૫—મીરજાફર મરણ પામ્યો, કાલ્પીની લડાઈ કર્નાકે સુજા ઉદૈલા તથા મરેઠાને હરાવ્યા

૧૭૬૬—લાલીને ફ્રેન્ચ સરકારે રાજ ખાયાનો આરોપ મુકી ફાંશી દીધી હૈદરે કાલીકટ જીત્યું મલાદજી હોલ્કર મરણ પામ્યો

૧૭૬૭—ચંગામ, ત્રીનોમાલી, ને અંબુરની લડાઇઓ કર્નલસ્મીથે હૈદરને હરાવ્યો ક્લાઇવ છેલ્લીવારનો સ્વદેશ ગયો તેહેરીવરેલ્સ્ટ સાહેબ આવ્યા

૧૭૬૮—કર્નલપીચે નીજામના રાજ્યપર હુમલો કર્યો

૧૭૬૯—હેરીવેરેલ્સ્ટ સાહેબ સ્વદેશ ગયા ને જોનકારટીયર સાહેબ આવ્યા ઓઢીઆમાં દુકાળ પડયો

૧૭૭૨—માધવરાવ મરણ પામ્યો; નારણરાવ ગાદીએ બેઠો; ચેરકુલીની લડાઈ માધવરાવે હૈદરને હરાવ્યો; જોનકારટીયર સ્વદેશ ગયા; કૌન્સીલનો વડો મેમ્બર વાર્નહેસ્ટીંગ્સ ગવરનર નીમાયો

૧૭૭૩—રાઘોબાએ રાજ લેવાની લાલચે નારણરાવનો ઘાત કરાવ્યો; સ્વાઈ માધવરાવ ગાદીએ બેઠો; રેગ્યુલેટીંગ આક્ટનો ધારો પ્રસાર થયો.

૧૭૭૪—ક્લાઈવ મરણ પામ્યો; રેગ્યુલેટીંગ આટકના ધારાથી હેસ્ટીંગ ગવનરજનરલ નીમાયો.

૧૭૭૫—મેંજરલારેન્સ મરણ પામ્યો; મરેઠી ૧ વિગ્રહ શરૂ થયો; નંદકુમારને ફાંશી દીધી; મુંબાઈ સરકારે રાઘોબા સાથે સલાહ

કરી

૧૭૭૬—પુરંધર મુકામે સલાહ કરી

૧૭૭૭—રામરાજા મરણ પામ્યો; શાહુ બીજો ગાદીએ બેઠો

૧૭૭૯—વારગામની સંધી; મુંબાઈ લશ્કરની પુના આગળ હાર થઈ

૧૭૮૦—અંગ્રેજ લોકે વસાઇ જીત્યું; રણજીતસિંહ જન્મ્યો કર્નલગોડાર્ડે ડભોઈ, અમદાવાદ ને સુરત જીતી લીધાં; કર્નલપોફામે લાહોર અને ગ્વાલીઅર જીતી લીધાં; પોલીલોરની (૧) લડાઇ હૈદરે કર્નલ બેલીને હરાવ્યો

૧૭૮૧—અંગ્રેજે વલંદાના નેગાપટ્ટણ અને ત્રીંકોમાલી જીતી લીધાં ચીલામ્બ્રામની લડાઈ હૈદરે સરઈ૦કુટને હરાવ્યો પોર્ટોનોવો અને પોલીલોર (૨)અને શોલીંગરની લડાઈઓ. સરઇ૦ કુટે હૈદરને હરાવ્યો ચૈયતસીંહ પદ ભ્રષ્ટ થયો

૧૭૮૨—સાલબાઇની સલાહ થવાથી મરેઠી પહેલો વિગ્રહનો અંત આવ્યો, હૈદર મરણ પામ્યો; પનીઆનીની લડાઇ મેજર એબીંગને ટીપુને હરાવ્યો.

૧૭૮૩—બૂસી અને સર ઇ૦કુટ મરણ પામ્યો, ફોક્સ નામના પ્રધાને બીલ મુક્યું તે મંજૂર થયું નહીં.

૧૭૮૪—મેંગલુર મુકામે સલાહ થઇ; પીટ નામના પ્રધાને બીલ મુક્યું તે મંજૂર થયું; ઓસ્તેન્ડ કંપનીએ દેવાળું કાડ્યું.

૧૭૮૬—લોર્ડ કાર્નવાલીસ ગવરનર જનરલના હોદ્દા ઉપર આવ્યા રા ઘોજી ભોંસલા બીજો મરણ પામ્યો; સાહઆલમ બીજાને ગુલામ કાદરે આંધળો કર્યો.

૧૭૯૧—અંગ્રેજે બેંગલોર, નંદીદુર્ગ જીતી લીધાં; શીમોગા ને અરીકેરાની લડાઇ લોર્ડ કાર્નવાલીસે ટીપુને હરાવ્યો

૧૭૯૨—શ્રીરંગપટ્ટણ આગળ જબરી લડાઇ થઇ; ને સલાહ થઈ.

૧૭૯૩—લૉર્ડ કાર્નવાલીસ સ્વદેશ ગયા ને સરજોનશોર આવ્યા.

૧૭૯૪—મહાદજી સીંધીઆ મરણ પામ્યો; ને દોલતરાય સીંધીઆ

૧૭૯૫—વાર્ન હેસ્ટીંગ્સ સાહેબ સ્વદેશ ગયા, ને તેની જગાએ મેકફર્સન સાહેબ કામ ચલાઉ થયા.

ગાદીએ બેઠો.

૧૭૯૫—કુર્દલાની લડાઇ મરેઠાએ નીજામને હરાવ્યો; સવાઇ માધવરાવે નાનાફડનવીશના દાબથી કંટાળી આપઘાત કર્યો; રાઘોબાનો પુત્ર બાજીરાવ ગાદીએ બેઠો, કર્ણાટકનો નવાબ હમદઅલી મરણ પામ્યો.

૧૭૯૭—અયોધ્યાનો નવાબ અસોફદૌલા મરણ પામ્યો; ને તુકાજી મરણ પામ્યો.

૧૭૯૮—સરજાનશોર સ્વદેશ ગયા, ને વેલેસ્લી આવ્યા

૧૭૯૯—માલવેલીની લડાઇ જનરલ હારીસે ટીપુને હરાવ્યો

સહારીરની લડાઈ ,, સ્ટુઅર્ટે ,, ,,

શ્રીરંગપટ્ટણની લડાઈ ,, બેયર્ડે ,, માર્યો

૧૮૦૦—લોર્ડલેક હીંદુસ્તાનમાં સેનાપતી નીમાયો; નાનાસાહેબ મરણ પામ્યો; રણજીતસીંહ ગાદીએ બેઠો; સુરતના નવાબને પેનશ બાંધી આપ્યું

૧૮૦૧—કર્ણાટકનું રાજ્ય ખાલસા કર્યું; લખનોરના કરાર અયોધ્યાના નવાબ પાસેથી હમેશને માટે ખંડણી બદલ વાવ્યપ્રાંત લખાવી લીધો, ડાકટર જેનરે શીળીનો શોધ કર્યો, ઈંદોરની લડાઇ દોલતરાવ સીંધીઆએ હોલકરને હરાવ્યો

૧૮૦૨—પુનાની લડાઈ જસવત હોલ્કરે પેશ્વા તથા હોલ્કરને હરાવ્યા વસાઈ મુકામે સલાહ કરી

૧૮૦૩—અસાઇની લડાઈ જનરલ વેલેસ્લીએ દોલતરાવ તથા રઘુજી ભોંસલેને હરાવ્યા, દીલ્લી ને લાસ્વારીની લડાંઇઓ જનરલ લેકે સીંધીઆને હરાવ્યો; આરગામની લડાઈ વેલેસ્લીએ સીંધીઆ તથા ભોંસલેને હરાવ્યા

૧૮૦૪—દિગગઢની લડાઇ ફ્રેજર તથા મોનસંને હોલકરને હરાવ્યો; ફરૂકાબાદની લડાઇ લેકે હોલકરને હરાવ્યો;

૧૮૦૫—લોર્ડલેકે ભરતપુર ઘેર્યું પણ તે જીતાયું નહીં, લોર્ડ વેલેસ્લી સાહેબ સ્વદેશ ગયા; સરજ્યોર્જબાર્લો કામ ચલાઉ થયા; લોર્ડ

કાર્નવાલીસ બીજીવાર ગવરનર જનરલને હોદ્દે આવ્યા, પણ તે મરણ પામ્યો

૧૮૦૬—શાહઆલમ બીજો મરણ પામ્યો, ને અકબર બીજો ગાદીએ બેઠો.

૧૮૧૧—યશવંતરાવ મરણ પામ્યો; ને તેનો પુત્ર મલ્હારરાવ ગાદીએ બેઠો

૧૮૧૭—બાજીરાવ ત્રીજાએ અંગ્રેજ સામે ફરીને લડાઈ કરી પણ તે હાર્યો;

૧૮૧૮—બાજીરાવ ત્રીજાને સ્મીથસાહેબે ખડકી વગેરે ઠેકાણે હરાવી નસાડયો તેને પેનશન બાંધી આપી કાનપુરની પાસે બીથુરમાં રાખી તેનુ રાજ ખાલસા કર્યું રામરાજાનો પુત્ર બાલાસાહેબ સતારાની ગાદીએ બેઠો.

૧૮૨૭—દોલતરાવ સીંધીઆ મરણ પામ્યો.

૧૮૩૭—અકબર બીજો મરણ પામ્યો; ને મહેમદ બહાદુરશાહ ગાદીએ બેઠો.

૧૮૪૦—બાલાસાહેબને કેદ કર્યો; ને આપાસાહેબને ગાદી આપી.

૧૮૪૮—આપાસાહેબ મરણ પામ્યો, ને તેનું રાજ અંગ્રેજે ખાલસા કર્યું.

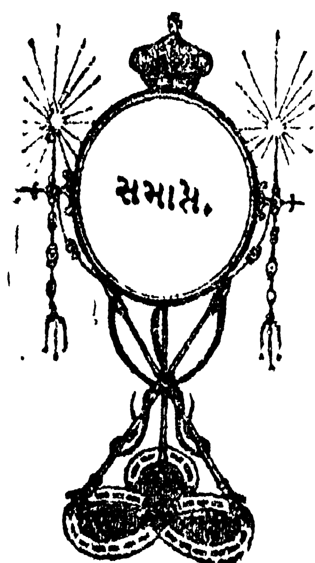
૧૮૫૩—બાલાજીરાવ ત્રીજો મરણ પામ્યો, બીજો રઘુજી ભોંસલા

મરણ પામ્યો, ને તેનું રાજ અંગ્રેજે ખાલસા કર્યું.

૧૮૭૫—મલ્હારરાવ ગાયકવાડ ઉપર ઝેર દીધાનું તહોમત આવ્યું, માટે તેને ગાદી ઉપરથી ઉઠાડી મદ્રાસમાં કેદ કર્યો; ને શીયાજી ત્રીજા ગાયકવાડ ગાદીએ બેઠો.

૧૮૮૨—મલ્હારરાવ ગાયકવાડ મદ્રાસમાં મરણ પામ્યા.

સમાપ્ત.